

Kerekharaszi Csillagfény Óvoda

3009 Kerekharaszt, Kerekharaszi út 2.

Telefon, fax: 37/342-482

E-mail: csillagovoda@hfcnetwork.hu

OM azonosító: 200874

Boldog Óvoda

Pedagógiai Program

Érvényes: 2024. március 01-től

TARTALOMJEGYZÉK

A Pedagógiai Program jogszabályi háttere.....	4
Bevezető.....	5
Gyermekképünk, Óvodaképünk, Nevelési alapelvek.....	6
1. A Program célfejezete.....	6
1.1. Nevelési célok.....	6
1.2. Nevelés fő feladatai.....	7
- Az erkölcsi érzelmek alakításának feladatai.....	7
- Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai.....	7
- Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai.....	8
1.3. A program rendszerábrája.....	9
2. Nevelés keretei.....	10
2.1. Egészséges életmódra nevelés.....	10
2.2. Az érzelmi nevelés és társas kapcsolatok.....	14
2.3. A program ajánlott napirendje.....	18
- Javaslat a gyermekek napirendjének elkészítéséhez.....	19
3. Program tevékenységkerete.....	20
3.1. Hagyományőrzés, népszokások.....	20
3.2. Az óvodában ünnepelhető jeles napok.....	20
4. A Program tevékenységei.....	24
4.1. Játék, játékba integrált tanulás.....	24
- Játékba integrált tanulás.....	28
- Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez.....	29
- Szervezett tanulás formái.....	30
- A szervezett tanulás munkaformái.....	30
- A szervezett tanulás időkeretei gyermekenként.....	31
4.2. Vers, mese, dramatikus játék.....	32
4.3. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc, zenehallgatás.....	36
4.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	40

4.5. A mozgás, mozgásos játékok.....	45
4.6. A környezet tevékeny megismertetése.....	49
4.7. Munka jellegű tevékenységek.....	54
5. Kiemelt differenciált fejlesztések.....	56
5.1 A gyermekek egyéni fejlesztése.....	56
5.2 A gyermekek tehetséggondozása.....	57
6. Integrált nevelés az óvodában.....	59
6.1 Óvodai fejlesztőprogram	60
7. A Program kapcsolatrendszere.....	62
Az óvoda és a család.....	62
Az óvoda és a bölcsőde.....	63
Az óvoda és az iskola.....	63
Az óvoda és a közművelődési intézmények.....	64
Az óvoda és a fenntartó kapcsolata.....	64
Az óvoda egyéb kapcsolatai.....	64
8. Az alternatív program erőforrásai.....	65
8.1. Személyi feltételek.....	65
8.2. Tárgyi feltételek.....	66
9. A program tervezése, ellenőrzése, értékelése.....	67
9.1 A program szakmai működését tervező dokumentumok.....	67
9.2 Vezetői szakmai ellenőrzések.....	68
10. Érvényességi nyilatkozat.....	68
11. Legitimációs záradék.....	69
12. A programhoz kapcsolódó szakirodalom.....	70

A pedagógiai program jogszabályi háttere:

- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról.
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (Nkt.)
- 229/2012. (VIII. 28.) Kormány Rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról (Vhr.)
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI- rendelet (EMMI r.)
- A kormány 363/2012. (XII.17.) kormányrendelete Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 32/2012. (X.8) EMMI rendelet a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- 2011. évi CLCCIX. törvény a nemzetiségek jogairól
- 1997. évi XXXI. tv. a Gyermekek védelemről és gyámügyi igazgatásról
- Az 1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségének biztosításáról
- Az óvoda hatályos Alapító Okirata

BEVEZETŐ

Kerekharaszt 2007. január 01-től önálló községként működik.

Gyermekintézményünk fenntartója, Kerekharaszt Község Önkormányzata, amely részben önálló óvodaként, 2 csoporttal, 35 férőhellyel működteti tovább intézményünket.

Az óvodai nevelés biztosítása Kerekharaszt Község Önkormányzata kötelezően ellátandó feladata. (Községünk egyetlen gyermekintézménye az óvoda).

Intézményünk a 20/2012. (VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló rendelet alapján egyedi azonosítóként új elnevezést kapott, amely 2013. április 01-től hatályos a Képviselő-testület 33/2013. (III.27.) sz. határozata lapján:

Kerekharashti Csillagfény Óvoda

3009 Kerekharaszt, Kerekharashti út 2.

Jelenleg is önálló óvodaként 35 férőhellyel működik intézményünk.

A 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról, és a 401/2023. (VIII. 30.) Korm. rendelet - a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény végrehajtásáról – alapján elkészítettük a helyi pedagógiai program módosítását, melyet a Nevelőtestület is elfogadta.

A módosított Helyi Pedagógiai Programunk 2024. március 01-től visszavonásig érvényes.

GYERMEKKÉPÜNK

„Feltételezzük, hogy minden gyermek vonzódik az élményekhez, a meséhez, zenéhez alkotó tevékenységekhez. Ha mindezt megkapja az óvodában, kialakul az óvodás tartása, önállóvá, nyugodttá és kiegyensúlyozottá válik. Tud nevetni, felfedezni, csodálkozni.”

(Csak tiszta forrásból – óvodai nevelés a művészetek eszközeivel)

ÓVODAKÉPÜNK

- ❖ Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, intézményünk a családi nevelés kiegészítője, a gyermek 3. életévétől az iskolába lépésig.
- ❖ Óvodánkban szeretetteljes, érzelem gazdag, gyermekközpontú családias légkört biztosítunk, képességeikhez igazodó műveltség tartalmat, emberi értékeket közvetítve.
- ❖ Biztonságos, esztétikus környezetet alakítunk ki, hogy megfeleljen az egészségügyi előírásoknak és a gyermekeket környezettudatos magatartásra nevelje.
- ❖ Kapcsolatainkban érthető, nyílt kommunikációra törekszünk, munkánkat magas színvonalon látjuk el és biztosítjuk ezek tartalmi megjelenítését, a megfelelő pedagógia hatások elérése érdekében.

NEVELÉSI ALAPELVEK

- Szeretetteljes biztonságérzetet adó, érzelemgazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermekközpontúság úgy jelenik meg, hogy
- gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó
- egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.

1. A PROGRAM CÉLFEJEZETE

1.1. Nevelési célok:

- Az óvodások nyugodt, élmény gazdag, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- Sokoldalú képességfejlesztés segítségével a személyiség fejlődésének biztosítása, elősegítése.
- A gyermek és a művészet közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.
- Az óvodai nevelésünkben a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszünk, összhangban a sajátos nevelési igényű gyermek nevelésének irányelvével.
- A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlesztése, fejlődésének segítése.
- Kommunikációra és kooperációra képes, önálló, nyílt szellemű gyermekek nevelése.

1.2 A nevelés fő feladatai

Az erkölcsi - szociális érzelmek alakításának feladatai

- Érzelmi biztonságot adó, közvetlen, szeretetteljes, állandó értékrendet biztosító nyugodt, családi légkör megteremtése.
- Az óvodapedagógusok tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek az óvodájukat megismerhessék, ezáltal megszerethessék, hogy olyan tulajdonságok alapjai indulhassanak el bennük a felnőttek mintáján keresztül, mint a hűség, becsület valamihez, amely megalapozhatja majdan a lojalitást, empátias érzeteket környezetükhöz, óvodájukhoz, gyermektársaikhoz, és az óvoda felnőttjeihez.
- Olyan óvodai élet biztosítására törekedjenek, melyben sok a felnőtt-gyermek közös élménye, tevékenysége. A közös együttlétek a közösen végzett munka öröme, a hagyományok, a csoportot összetartó szimbólumok, jelek olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítenek meg bennük, mint az együttérzés, együvé tartozás, önzetlenség, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, szerénység, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, igazságosság, igazmondás.
- A mindennapi testi-lelki edzés-gyakorlás lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi-lelki harmóniájának kialakulását.
- A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a helyi viselkedéskultúra szokásainak interiorizálását, a konstruktív együttműködő, társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önérvényesítést és önértékelést. A gyermek a környezetében lévő emberi kapcsolatokban vegye észre a jó cselekedeteket, de a rosszat is, s azt tudja érthetően kifejezni.
- Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő- képességek megerősítése segítse a barátkozást, hogy minden gyermek megtalálhassa társát, a csoportban.
- Az erkölcsi, szociális érzékenység fejlődése segítse a gyermek én-tudatának egészséges alakulását és engedjen teret a gyermek önkifejező törekvéseinek.
- A gyermekek az óvodapedagógusok segítségével fogadják el egymást, és tudjanak alkalmazkodni ahhoz is, hogy valamiben különböznek egymástól.

Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai

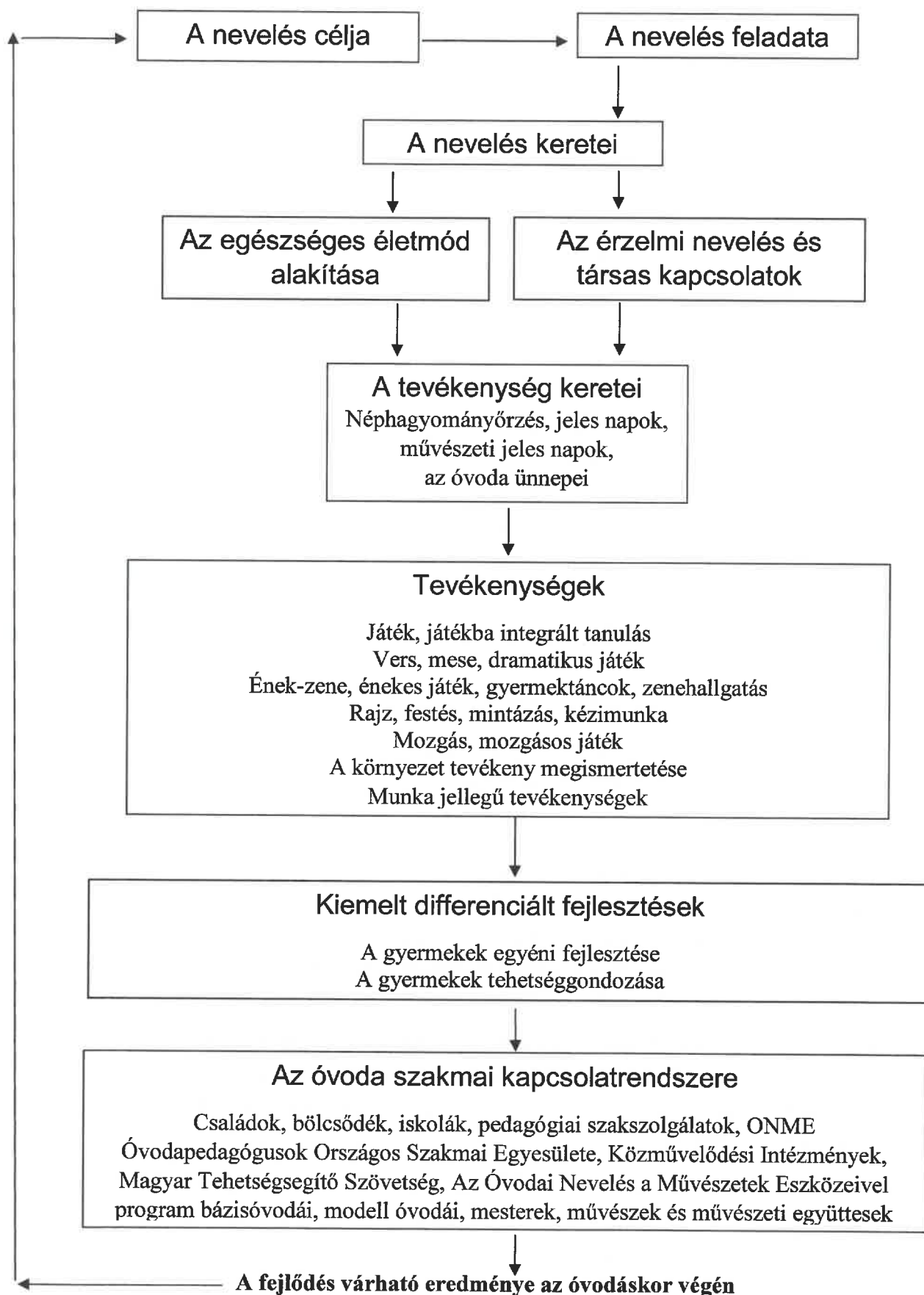
- Az egyéni igényeket is figyelembe vevő esztétikus, higiénikus gondozás elősegítése az esztétikus megjelenés igényének formálása.
- Harmonikus, összerendezett közös mozgások, énekes játékok gyermektáncok segítsék elő a gyermekek jó tartásának kialakulását, az esztétikus, finom mozdulatainak megjelenését.
- Az esztétikus óvodai környezet segítse a gyermekek szép iránti igényének kialakulását, a szép környezet felfedezését, felismerését és megóvását.

- Az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban, hogy kialakuljon a gyermekekben az esztétikum iránti érdeklődés a művészetek, és a természeti, tárgyi, emberi környezetben egyaránt
- A művészeti tevékenységeken keresztül teremtsék meg a szép rácsodálkozás, gyönyörködés lehetőségét, a művészetek komplexitásával létrehozható katartikus élményeket, pillanatok, hogy a gyermekekben megerősödjön az élménybefogadó képesség.
- Az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermek esztétikai ítéletének.
- A gyermekek mondjanak véleményt a tárgyi- emberi- természeti környezetükről, s vegyék észre a különbséget a szép, a gondozatlan, csúnya jelenségek között

Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai
--

- Az óvodapedagógus a gyermekekkel fedeztesse fel az anyanyelvünk szépségét. Leljék örömeiket abban, ha érthetően el tudják magyarázni mondanivalóikat, kérésüket. A meghitt beszélgetések erősítsék meg a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét, kifejezőkészségét, és a gazdag nem verbális közlések megjelenését is.
- A gyermekek kíváncsisága, utánpótlási kedve fejlessze a pszichikus funkciókat: az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást, - különös tekintettel a kreatív képességeik megerősítésére.
- Az intellektuális érzelmek tudatos támogatása segítse a gyermekek érdeklődésének felkeltését, tudásvágyának kialakulását, a szűkebb-tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását. Örüljön és legyen büszke sikereire és eredményeire.
- A kíváncsiságot felkeltő vizsgálódások, kísérletezgetések, kutakodások, problémafeltáró és -megoldó helyzetek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze az a gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását, és a gyermekek alkotásvágyát.
- A kreatív önkifejezés segítse a gyermekeket abban, hogy érzéseiket, tapasztalataikat, gondolataikat szóban, mozgással vagy képi eszközökkel szabadon kifejezhessék, s a felnőtellel együtt vegyék észre a környezet által spontán adódó helyzet- és jellemkomikumokat.

1.3. A PEDAGÓGIAI PROGRAM RENDSZERÁBRÁJA

2. NEVELÉS KERETEI

2.1 Egészséges életmód alakítása:

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életvitel-igényének alapjainak lerakása, alakítása, formálása, testi fejlődésük elősegítése.

Az óvodapedagógusok feladatai

- A gyermekek testi-lelki szükségletének biztosítása, igényes gondozása, szabad mozgásigényük fokozása, kielégítése
- A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, esztétikus környezet megteremtése, a környezettudatos magatartás megalapozása

A gyermekek testi-lelki szükségletének biztosítása, igényes gondozása, szabad mozgásigényük fokozása, kielégítése

Az óvodai felvétel után – lehetőleg még a nyári időszakban vagy családlátogatáson – elkészítjük a gyermekekről az **anamnézist** és kitöltjük az „Információ gyűjtése a gyermeke neveléséről” c. igényfelmérő lapot. Ezzel elindítjuk az ismerkedés folyamatát, amely nagy segítséget jelent a gyermek óvodai befogadásához. Elsősorban a gyermekek testi szükségleteinek feltárására helyezük a hangsúlyt. A testi szükségletek kielégítése megalapozza a gyermekek jó közérzetét, ami minden tevékenységhez szükséges.

A növekedés a fejlődés üteme minden gyermeknél másképpen alakul.

Folyamatos megfigyeléssel pl. testsúly, testmagasság, szem, hajszín, láb-kéz méret stb. **összehasonlító mérésekkel** segítjük az egyéni jellemzők, sajátosságok feltárását.

A gyermekek gondozásának feltétele az óvodapedagógus és a gyermek közötti meghitt, megértő viszony a természetes **testközelség megléte**. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalomkeltő nonverbális közelednek feléjük és tapintatot, elfogadást, közvetítenek. Ilyen feltételek mellett megismerhetjük a gyermekek igényeit, családból hozott szokásait.

Az önálló testápolás, étkezés, öltözködés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától kezdve biztosítjuk a gyermekeknek. A befogadás ideje alatt minden gyermekkel **a dajkák bevonásával** együtt végezzük a gondozási teendőket, hogy a gyermekek megtanulhassák azok fogásait gondozási szokások rendjét.

A gyermekek számára biztosítjuk a megfelelő szakemberek igénybevételének a lehetőségét a speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki, nevelési feladatok ellátásához.

A gyermekek a napi háromszori **étkezéssel** tápanyagszükségletük $\frac{3}{4}$ részét az óvodában kapják. Ezért az óvoda a szülőkel együtt figyelemmel kíséri a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen. Az étkezési szokásokat úgy alakítjuk ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon. Lehetőség szerint élünk a rugalmas napirend differenciált módszereivel.

A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. A szülők segítségével megismerjük ezeket, és kellő toleranciával fogadjuk el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzük a gyermekeket és nem kényszerítjük az ételek elfogyasztására. Biztosítjuk, hogy a nap bármely szakában ihassanak folyadékot. Vizuális jelek használatával segítjük a gyermekeket az önkiszolgáló munkában.

A **testápolás** a gyermekek tisztasági igényének kialakítását szolgálja. Ápolás közben beszélgetünk a gyermekekkel és csak akkor segítünk, ha szükségük van a segítségre.

Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között. Az óvodai és családi gondozási szokások összehangolása segít bennünket az elvek betartásában. Különös gonddal védjük a gyermekek érzékszerveit. A bőrápoláshoz, fogmosáshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC – intim használatához megteremtjük a feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóan végezhesék ezeket a teendőket. Az óvodai testápolási szokások rögzítéséhez vizuális jeleket készítünk.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermekeket. Következétesen kérjük a szülőket, hogy több rétegűen, praktikusán, ízlésesen öltöztessék gyermekeiket. Türelmes, meggyőző munkánkkal a szülők jó partnereinkké válhatnak. Az öltözködés területén az állandó szokások az önállóság fokozása érdekében a gyermekeknek vizuálisan is láthatóvá tesszük a műveletek folyamatait. A szülők és gyermekek közösen törődjenek az öntözőszekrények, polcok rendjével, hogy a gyermekek mindenüket megtalálhassák.

A mindennapi **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Biztosítjuk, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg, szabadon ismételhessék a sokféle mozgásfejlesztő eszközön. Udvaron és a tornaszobában is biztosítjuk a tornaszereket a mozgáshoz. Emellett a néhány percig tartó szervezett mozgásos tevékenységek jól szolgálják a gyermekek mozgásszeretetének kialakítását.

A gyermekek alvási igényének egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a kényelmes ágy, alvóruha, csend és a biztonság. Az elalvás előtti mesélés és az azt követő altatódalok dúdolása kondicionáló reflexként hat. Törekszünk arra, hogy a gyermekek minden alkalommal átéljék az altatódalok hatására kialakult szendergés állapotát. Ehhez az IKT eszközök is használhatók.

A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott gondoskodással, elkülönítve ápoljuk mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltözködéssel igyekezünk gátolni.

Három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek.

Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. Elkerüljük a gyermekek megszégyenítését.

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A gyakori rövid prevenciós és fejlesztő tornák a gerincdeformitások megelőzését és lábstatikai elváltozásainak javítását segítik.

A gyermekek egészséges életmódját úgy biztosítjuk, hogy minden nap **edzési lehetőséget** adunk. Erre legalkalmasabb a **szabadban tartózkodás**, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Mozgásszükségletük kielégítése érdekében szervezünk **napi kocogó-futó lehetőségeket**, valamint szervezett mozgásos tevékenységeket. A gyermekek meghatározott futópályán önmaguk dönthetik el, mennyit futnak. A felnőttekkel együtt végzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak rájuk és fokozzák a szív jó vérellátását a rugalmasságot, állóképességet.

A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, esztétikus környezet megteremtése, a környezettudatos magatartás megalapozása.

Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét.

A tárgyi környezetet úgy alakítottuk ki, hogy megfeleljen az egészségügyi előírásoknak, és esztétikus legyen, a gyermeket környezettudatos magatartásra nevelje. Az óvodapedagógus feladata, hogy tudatos felelősséget vállaljanak a közvetlen és tágabb környezetük gondozásában, megóvásában. Így válhatnak a gyermekek környezetüket ápolóvá, védővé, természetet szeretővé és tisztelővé. Ehhez a tanulási környezetet szükséges megteremteni.

Az óvoda legfontosabb fejlesztési tere az **óvodaudvar**.

Az udvar esztétikai szépségét adja a sok a virág, cserje, ízlésesen kialakított gyermek virágoskert, veteményeskert. Az udvar rendben tartásába bevonjuk gyermekeket. A gyermekekkel megismertetjük a szelektív szemétyűjtést. A labdajátékokhoz megfelelő nagyságú terület áll a gyermekek rendelkezésére. Az óvoda udvarán van olyan udvarrész, ahol énekes játékokat játszhatnak a gyermekek, vagy bábozásra, dramatizálásra nyílik lehetőség.

Az óvoda épületét a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósítása érdekében esztétikusan, ízlésesen rendezzük be. A több funkciót betöltő csoportszobát alkalmassá tesszük a szabad játéokra, a tevékenységek végzésére, az étkezésre, az alvásra és a pihenésre.

A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tételével biztosítjuk a gyermekek jó közérzetét- a természetes világítás biztosításához az ablakot szabadon hagyjuk, csak olyan esztétikus kisméretű függönyt használunk, amely nem veszi el a természetes fényt.

Tűző nap esetén biztosítunk sötétítő függönyöket.

A csoportszobákban a gyermekek pontosan tudják mindennek a helyét, ehhez adunk segítséget piktogramos jelölésekkel.

Az esztétikai tevékenységekhez elkülönített kuckókat alakítunk ki:

- mesebirodalmat, mely a napi mesélésnek a színtere
- a rajzolás, mintázás, kézimunka, barkácsolás téri alkotásnak
- a környezet tevékeny megismeréséhez szükséges eszközöknek, projekt falnak
- a zenei készségfejlesztésnek

A csoporttermeket színben, formában, méretarányban a díszítés anyagának tudatos összeválogatásával megkomponálva alakítjuk ki.

Az **öltöző** ízléses berendezésével, világításával, fűtésével, szellőztetésével biztosítunk minden feltételt a nyugodt vetkőzéshez, öltözéshez. A szülőknek az öltözőben helyeztünk el tájékoztató táblákat, melyen figyelemmel kísérhetik az óvoda programjait, a féléves nevelési tervet a negyedéves évszak-projektet az adott hét tevékenységeit a gyermekek fejlődési eredményeit és a gyermekek élménybeszámolóit.

A **mosdóban** megfelelő méretű eszközökkel segítjük a szükségletek kielégítését.

A fürdőszobai tevékenységet képi formában jelenítjük meg és ezzel a szokások rögzítését segítjük elő.

Intézményünkben a gyermeköltöző egy falrészén rendeztük be az **ovi-galériát**.

A kiállított művészi alkotások – a gyönyörködtetést, rácsodálkozást egyaránt szolgálja még a szülőknek is.

A gyermekek önmegismerését, „én” formálását, az élmények újbóli átélését segíti a videó felvételek mikro-csoportos formában történő megtekintése.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- A kulturált testápolás, étkezés, a helyes öltözködés, testedzés, szabad mozgásos lehetőségek, alvás szokásait, és az eszközök használatának módját.
- A közvetlen környezetének rendjét, ápolását és védelmét.
- A szokásokat megerősítő, segítő, vizuális jelek jelentéstartalmát.

A gyermek képes:

- Önállóan, igényesen ellátni az egészségügyi teendőit
- Vigyázni, rendben tartani az egészséges életmódhoz szükséges eszközöket
- Önállóan annyi ételt szedni, venni amennyit el tud fogyasztani
- A hőmérsékletnek megfelelően önállóan öltözködni
- Eligazodni, önmagát kontrollálni az egészségügyi szokásokat mutató vizuális jelek segítségével
- Gondozni, védeni, alakítani, szépíteni a környezetét
- Pihenés alatt nyugodt, csendes játékra, hogy ne zavarja alvó társait.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy:

- Igénye a gondozottság, ápoltság
- Örül, ha igényesen elvégzi a gondozási feladatait
- Észreveszi, és érzéseit elmondja a környezete tisztaságával, ápoltságával kapcsolatban
- Szereti, védi és érdeklődik a közvetlen természeti, társadalmi környezete iránt.

2.2 Érzelmi nevelés és társas kapcsolatok

Az érzelmi nevelés és társas kapcsolatok fejlesztésének célja a gyermekek egyéni tulajdonságainak, képességének kibontakoztatása a közösségen belül a közösség értékeinek és normáinak tiszteletben tartásával.

Az óvodapedagógus feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a gyermek befogadásától az óvodáskor végéig, ahol a gyermekek társas aktivitásában a lojalitás, az empátia megalapozása folyik.
- A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálás, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.
- Ismerje a sajátos nevelési igényű gyermek fogyatékoságának típusát, súlyosságát, annak kialakulását, életkorát, pszichés egészségi állapotát, a gyermekeket annak elfogadására, megértésére nevelje, hogy az emberek különböznek egymástól.

Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a gyermekek befogadásától az óvodáskor végéig.

Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátosságuk a magatartás érzelmi vezéreltsége.

A személyiségben az érzelmek dominálnak, ezért elengedhetetlen, hogy a gyermekeket az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs légkör vegye körül.

Családias légkörben a gyermekeknek kialakul az érzelmi kötődése társaihoz és a felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alaphangulatot ad, ami kapcsolatteremtésre, cselekvésre, tevékenységre ösztönöz.

Minden óvodai csoportnak van hagyománya, szokásrendje, jelképrendszere, szimbóluma, ami sajátos, egyéni színezetet biztosít, s mélyíti a gyermekek összetartozását, együttérzését.

Az otthonosság érzését segítjük elő azzal, hogy minden gyermeknek kincses dobozt biztosítunk, ahová saját eszközeit, játékait a mikro-csoportos tapasztalatgyűjtésen talált „értékeit” beteheti, önállóan gondozhatja, kezelheti.

A gyermekek érkezésekor az óvoda öltözőjében nyugalmat árasztó, halk zene fogadja az érkezőket.

A **befogadás időszaka** szeptembertől decemberig tart, mely időszakban kialakul a gyermekek óvodához való érzelmi kötődése.

A szülőkkel együtt megteremtjük a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermek közösségbe történő beilleszkedéséhez. **„Engedjétek, hogy szeressünk Benneteket”** program szeretetet és meglepetéseket tartogató mindennapi tevékenység, melyet az újonnan érkező kiscsoportos gyermekeknek szerveznek a nagycsoportos óvodások az óvodapedagógusok támogatásával. Lehetőséget adunk arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával. A szülő jelenléte a gyermeknek biztonságot nyújt az új környezet elfogadáshoz, ugyanakkor a szülő megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait.

A befogadásban mindkét óvónő részt vesz és a dajkával együtt gondosan előkészítik ezt az időszakot. A gyermekek jelét úgy válogatjuk ki, hogy ahhoz mondókát, verset vagy gyermekdalt lehessen kapcsolni. Ez a gyermek első művészeti élménye az óvodában!

A sok érdekes, ízléses játék mellett mesével, ölbeli játékokkal, mondókákkal kedveskedünk a gyermekeknek.

Már a befogadás ideje alatt a tervezett szokásoknak megfelelően igyekszünk végezni a mindennapi tevékenységeket, amit a sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerekkel gyakorolhatunk, természetesen figyelembe véve a gyermekek egyéni képességeit, tempóját, szokásait. Az 5-6-7 éves gyermekek segítenek a kiscsoportosok öltözésében, a szokások elsajátításában.

Az otthonos légkör megteremtésével elősegítjük a gyermekek társas kapcsolatainak alakulását. Mindehhez **gazdag, tevékenykedő életet biztosítunk**. Az óvoda ünnepnapjaiban a jelképek, szimbólumok a felnőttek élménykövetítése és a személyesség jelenik meg, figyelembe véve a gyermekek életkori sajátosságát minél kevesebbet szerepeltetve.

A gyermekekkel megismertetjük szűkebb környezetüket, amely a szülőföldhöz való kötődést alapozza meg. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvodapedagógusnak, aki irányítója és egyben társa a gyermeknek. A dajka szorosan együttműködik az óvodapedagógussal az egészséges életmód, érzelmi nevelés és a játéktevékenység területein.

Az óvodai nevelő munkánk során figyelünk arra, hogy a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű és migráns kisgyermek harmonikus személyiség fejlődéséhez megteremtjük az elfogadó, eredményeket értékelő környezetet.

A gyermekeknek lehetőségük van minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy gyakran átélhessék a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot.

Így kialakul, hogy egy időben, egymástól függetlenül szerveződjenek különböző tevékenységek egyénileg és csoportosan is.

Igyekszünk minél több tevékenységet szervezni a kicsi és a nagy óvodásoknak, hogy az azonos korú gyermekek tudjanak együtt tevékenykedni. Az iskolásokkal való találkozásra is lehetőséget teremtünk, és erre felhasználjuk a véletlen és tervszerű találkozásokat.

A gyermek - gyermek, felnőtt - gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és a megtartó képességek formálása, erősítése.

A gyermek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban. A „személyes percek” alkalmával az egész nap folyamán éreztetjük a gyermekekkel, hogy **„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked ha szükséged van a segítségemre.”** Az óvoda felnőtt közösségével gyermekközösségével elősegítjük bizalmuk, biztonságuk kialakulását. A jó nevelésünk alapja a feltétel nélküli szeretet, határokkal együtt. A határokat úgy szabjuk meg, hogy az adott korosztály meg tudja felelni az elvárásoknak.

A nevelésünk úgy hatékony, hogy az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára – egyéni sajátosságait figyelembe véve – érthetővé, vonzóvá tesszük.

Óvodánk rendelkezik a nevelőtestület által kidolgozott közösségi szokásokkal.

A bátorító nevelés pszichológiáját alapul véve, minden kapcsolatban alkalmazzuk az alábbi elveket, melyet a szülőknek is érthetővé, alkalmazhatóvá teszünk.

A felnőtt-gyermek kapcsolatában a következő elvek jelennek meg:

- A felnőtt próbálja megérteni – elsősorban azonosulással követni a gyermeket.
- Parancsolás helyett igyekezzen kérdezni. (Ezzel elérhető, hogy a gyermekek igénye, akarata, energiája nincs visszafogva, hanem más irányba terelhetővé válik.)
- A gyermekek mágikus képzeletét vonja be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába. (A csoport szeretett bábja ehhez kiváló lehetőséget biztosít.)
- A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
- A felnőtt a gyermekek tevékenységéhez biztosítson nagy szabadságot a határok pontos megjelölésével. Többszöri „határátlépésnél” vezessen be konzekvenciákat.
- A nevelőközösség alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult összeütközések feldolgozása során. A konfliktust feloldó beszélgetéseket kellő figyelemmel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történetekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.

- A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A Bátorítatlan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek.
- Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.
- A felnőtt – gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív megfogalmazás jelenjen meg, a kívánság megnevezésével, az ok kiemelésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő partner megbecsülése, megértése, a kompromisszumkeresés. Mellőzendő a megbántás, hibáztatás, kritizálás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás, prédikálás. (A személyes perceket biztosítsa az óvónő minden gyermeknek, hogy a kapcsolatfelvevő képességüket megerősítse. Ezekben a beszélgetésekben a másik és a saját érzés elfogadása és megfogalmazása is kapjon hangot.)
- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítsa, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észre veteti és a sikertelenséget segít elviselni.
- Tiltalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önállóan döntéseket hozhassanak és képessé váljanak a változásra. A felnőtt örömeivel jelzi dicséretét s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.
- A felnőtt a humort is felhasználja a szeretetkapcsolat kialakításához. A humor a feszültséget feloldhatja a görcsösséget megszünteti.

Ezeket az elveket nyilvánosságra hozzuk a szülők számára készített tájékoztató táblán.

Értelmezzük az óvoda minden dolgozójával és a szülőkkel is.

Elemezzük, vizsgáljuk a gyermekek társas viselkedését, kapcsolatát.

Igyekszünk minél több elemzési eszközt használni a társas jellemzők kimutatásához.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

A gyermek ismeri:

- Az óvodát, társait és a körülötte lévő felnőtteket
- A közösségi élet szokásszabályait (köszönés, udvarias megszólítás, megköszönés, tudakozódás, a csoport jelképrendszerét, szimbólumait, hagyományait)
- A csoportban kialakított konfliktuskezelés szokásait
- Saját képességét és azt természetesen elfogadja

A gyermek képes:

- A viselkedés helyes szokásszabályainak betartására
- Felismerni, ha a társainak segítségre van szüksége
- Együtt érezni a közösség tagjaival
- Konfliktusos helyzetben társával egyezkedni

- Leküzdeni a felmerülő akadályokat, megvigasztalni társát
- A közösségért dolgozni
- A sikertelenséget elviselni, a sikernek örülni
- Önállóan, szabadon tevékenykedni a csoportszobában, mosdóban
- Önállóan dönteni választási lehetőség esetén
- A rábízott egyéni feladatokat önállóan, a szabályok betartásával megoldani

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy:

- Ragaszkodik óvodájához, a kisebb gyermekekhez és a felnőttekhez, ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozza nyilvánosságra
- Segítőkész társaival, együtt érez a közösség tagjaival, érdeklődik, barátai iránt
- Figyelmesen meghallgatja a felnőttek és társaik közléseit
- Elfogadja a másképpen fejlődő gyermekeket, értékeli a sajátos nevelési igényű társainak sikeres próbálkozásait
- Örül saját és mások sikereinek
- Felelősségteljesen végzi a rábízott feladatokat
- Élvezi, érti a humoros helyzeteket
- Boldogan várja az iskolába lépést
- Igényévé vált a helyes viselkedés szabályainak betartása, egymást is megkéri a szabályok betartására
- Konfliktusos helyzetben társaival egyezkedik
- A csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadja
- Tudja saját képességét- külső -belső tulajdonságait, tudja értékeit, de azt is meg tudja fogalmazni, mik a számára nehezebb tennivalók.

2.3 A program ajánlott napirendje

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének. Tervezésnél figyelembe vesszük a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására fordítható időszükségletet. Az egész nap során érvényesítjük a folyamatosság és a rugalmasság elvét.

Ezzel a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni foglalkoztatásának megvalósítására is lehetőséget adunk.

Teljesítjük a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjanak felvenni és minden gyermekre, elegendő figyelmet fordítunk.

A délutáni alvás időtartama a legkisebbeknek 2 óra a nagyobbaknak 1,5 órára rövidül, majd a legnagyobbak az egy órás pihenés után csendes tevékenységet folytathatnak.

A napirendben külön időpontot (pontokat) jelölünk meg a gyermekek rendszeres edzésére, mozgásos lehetőségeire. A napirendjavaslat tájékoztatást nyújt arról, hogyan épülnek egymásra a különböző tevékenységek.

Korcsoportonként, az egyes évszakok által meghatározott feltételek szerint módosítható.

Javaslat a gyermekek napirendjének elkészítéséhez

Időkeret	Tevékenységek, teendők	
6.00 – 8.30	Játék a csoportszobában Személyes percek Szabad Játék	
8.30 – 10.30	Játékba integrált teendők, tevékenységek Egyéni testápolási teendők Folyamatos tízórai Egyéni verselés, együttes mesélés, dramatikus játék tevékenységek Kis létszámú csoportos rajzolás, festés, mintázás, kézimunka Mikro-csoportos ének-zenei képességfejlesztés Kislétszámú, csoportos, környezet tevékeny megismertető és élményfeldolgozó tevékenységek	J Á T É K
10.30 – 12.00	Játék a szabadban Játékba integrált teendők, tevékenységek Kislétszámú, csoportos, környezet tevékeny megismertető élmény és tapasztalat szerzések, séták Közös énekes játék, gyermek tánc az udvaron Edzés egyéni teherbírás szerint: kocogás, futás	J Á T É K
12.00 – 13.00	Ebéd Testápolási teendők	
13.00 – 15.00	Pihenés, altatás, mesével, altató énekekkel vagy zenével	
15.00 – 16.00	Egyéni testápolási tevékenységek Folyamatos uzsonnázás	
16.00 – 17.00	Játék a csoportszobában Vagy a szabadban Játékba integrált teendők, tevékenységek Közös zenés, mozgásos percek Egyéni fejlesztések Kis létszámú, differenciált tehetséggondozó műhelyek megtartása	J Á T É K

Egy héten egyszer a kisebbeknél a nagyobbaknál kétszer – a frontálisan szervezett mozgásos játékok miatt – a játékba integrált tanulás rendje megváltozik.

3. A PROGRAM TEVÉKENYSÉG KERETEI

3.1 Hagyományőrzés, népszokások

A programunkban a hagyományőrzést, a népi kultúra ápolását az óvodapedagógusok kiemelt feladatának tekintjük. Beépítjük a kisgyermek nevelésébe mindazon értékeket, amelyeket a környezet megőrzött vagy a folklór az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart.

Megteremtjük azt a miliőt, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves részeként van jelen a hagyományápolás. Így a modern világgal ötvöződve tovább él népünk kulturális gyökere, s a mai gyerekek is megismerhetik szépségét, értékét. Megismerhetik a népszokások eredetét, jelképeit. A hagyományőrzésünk úgy marad fent, ha családtól, családig, gyermektől gyermekig, pedagógustól pedagógusig, szájról szájra hagyományozódik.

Feladatunk a jövő nemzedékét megtanítani szülőföldünk értékeinek megismerésére, megőrzésére, felkarolására és közvetítésére.

Az óvodapedagógusok a hagyományőrző jeles napokat évszakokra bontva tervezik meg.

Az évszakokat a program szellemében ovigalériával nyitjuk és ovikoncerttel zárjuk, ezzel is keretet adunk az évszakok ciklikus váltakozásának. Így kerülnek be a művészeti jeles napok a hagyományőrző tevékenységek közé.

3.2 Az óvodában ünnepelhető művészeti jeles napok, hagyományos ünnepek

Ősz jeles napjai

- Őszi ovigaléria megnyitója
- Szüret (szeptember-től)
- Mihály napi vásár
- Márton napi liba-bál
- Őszi ovikoncert megtartása

Tél jeles napjai

- Téli ovigaléria megnyitója
- Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig)
- Mikulás várás (december 6)
- Borbála ág hajtás
- Luca nap
- Karácsony várás
- Farsang hete (vízkeresztől hamvazószerdáig terjedő időszakban)
- Téli ovikoncert

Tavaszi jeles napjai:

- Tavaszi ovigaléria megnyitója
- Március 15. nemzeti ünnepünk
- A víz világnapja
- Húsvét (a tavasz napéjegyenlőség utáni holdtöltére következő vasárnap)
- Májusfa díszítése
- Anyák napja, mamák napja
- Gyermekhét
- Évzáró
- Pünkösöd
- Tavaszi ovikoncert

Nyári jeles napjai:

- Péter-Pál napja
- Szent István napja
- Nagycsoportosok búcsúzója

A néphagyományörzés ajánlott óvodai tartalmai:

Minden jeles napot projekt rendszerűen tervezünk meg, melyhez az óvodapedagógusok a gyermekek érdeklődése szerint változatos tevékenységeket biztosítanak. (1 hetestől 4 hetesig terjedő).

A hagyományok ápolása közben történő együtt játszás, együtt munkálkodás, tervezgetés örömtelivé, izgalmassá teszi a várakozás időszakát.

Az őszi jeles napjai:

Szüret (szeptembertől)

A legkisebb óvodásokkal hallgatunk énekeket, mondókákat a szüretéről és a gyümölcsökről. Részt veszünk a szüreten és a multságokban. Szemezzük a szőlőt, kóstoljuk a mustot. Dióverés óvodánk udvarán.

A nagyobb óvodásokkal megismertetünk szüreti énekes játékokat. Gyűjtjük, válogatjuk az őszi gyümölcsöket. Részt vesznek a szüreten: népi játékot játszunk, préseljük a mustot, népzene próbáljuk a táncos mozdulatokat.

A legnagyobb, nagycsoportos óvodásokkal megszervezzük a szüretet, egyik óvodásunknál szemezzük, préseljük a szőlőt. Tanulunk verset, mondókát, dalos játékot a szőlőről, aktív részesei vagyunk a multságoknak.

Mihály napi vásár – szeptember 29.

Szent Mihály napja. Ezt a napot a gazdasági év fordulójaként tartották számon az állattartók. Ekkor hajtják be a legelőről az állatokat. Több vidéken ilyenkor járt le a pásztorok éves szolgálati ideje, ekkor fizették ki őket. Az oviban is készülünk erre a napra: verseket, kikiáltókat, mondókákat, dalosjátékokat tanulunk a vásári portékák készítése közben. Minden évben megszervezzük vásárunkat, az óvoda udvarán. A vásárban az asztalok minden alkalommal roskadoznak az árutól, melyet a gyermekek munkái mellett, lelkes szülőknagyszülők otthon vagy az oviban munkadélutánon az óvó nénikkel együtt készítenek közösen. A gyerekek vásári műsora után, az óvodapedagógusok kedveskednek egy népmese előadással a gyerekeknek és a vendégeknek. Ezt követően: „szabad a vásár...!” Ezen a napon mindenki vásárfiával megrakott kiskosárral tér haza.

Márton napi liba-bál – november 11.

November 11-én ünnepeljük a Márton-napot az óvodában. Nevét Szent Mártonról kapta, aki ügyes katona volt és sokat segítette a szegényeket. Az óvodások a jószívű lovaskatonára emlékeznek - mint a felebaráti szeretet szimbólumára - ezért ünneplik a Márton-napot a fény, a melegség és az egymás iránti szeretet jegyében. Barátság pogácsát sütünk a gyerekekkel, amit megosztanak a barátjukkal. Márton napján beköszönt a szentestéig tartó negyvennapos sötétség. A hagyomány szerint ekkorra a termésnek a kamrákban, a bornak a pincében kell lennie. Márton napja összeforrta a libás hagyományokkal, hiszen gágogásukkal a libák árulták el az emberek elől elrejtőző Mártont. Óvodánkban egy egész hetet szenteltünk a Márton napi hagyományok megismerésének. A sok libás játék, mondóka, dal és mese mellett a gyermekek elkészítették a lámpásaikat. Márton napján délután libás műsorral készülünk a szülőknek, kint az udvaron. Ezt követően a gyerekek a lámpásaikkal keresik meg az elrejtett kis Márton manókat az óvoda udvarán, és a mellé rejtett édességet. A délutánt közös falatozással zárjuk, libaszíros kenyeret eszünk lila hagymával, és jó meleg teával is megkínáljuk a vendégeinket. „Mert, aki libát nem eszik, egész évben éhezik!”

A tél jeles napjai:

Advent (november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig.)

Mikulás – játékos délelőtt a Mikulással.

A legkisebb óvodásokkal megismertetjük az advent jelképeit (koszorú, naptár) a naptár alapján minden napra készülünk egyszerűbb feladatokkal a karácsonyra.

Rövid dalt, mondókát vagy verset tanulunk a Mikulást és a karácsonyt várva.

A szülőknek készítünk egyszerű ajándékokat. Hajtatunk ágakat, ültetünk Luca-búzát és folyamatosan figyelemmel kísérjük.

A nagyobb óvodások az adventi naptár és a koszorú elkészítésében segítenek.

Naponta megnézik mi a feladatuk az adventi naptár szerint. Hajtatunk ágakat, ültetünk Luca-búzát, fénysítünk almát, sütünk mézeskalácsot, készítünk fenyődíszeket.

Mikulás és karácsony előtt tanulunk ünnepi köszöntő verset, mondókát, éneket.

A legnagyobb nagycsoportos óvodások az óvónő segítségével készítenek adventi naptárt és koszorút.

A kijelölt feladatokból naponta kibontanak egyet és megoldják azt. Figyeljük az időjárás változásait. Készítünk asztaldíszeket. Az ünnepi készülődés étkezési szokásait megismerjük. Gyúrunk, sütünk, díszítünk mézeskalácsot. Készítenek szüleiknek karácsonyi ajándékot.

Karácsony előtt szervezünk egy közös barkácsdélutánt a szülőkkel, ahol többféle ünnepi dísz, dekoráció elkészítéséhez biztosítjuk a feltételeket. Ünnepi, meghitt hangulatban, beszélgetünk és közben készülnek a szebbnél szebb karácsonyi alkotások.

Az óvodában is karácsonyozunk, a feldíszített fa alá kerülnek be az ajándékok a csoportoknak, a gyerekek nagy örömére.

Farsang hete (vízkeresztől, hamvazószerdáig) télbúcsúztató népszokás

Rongyos bál, játékos vetélkedők, kiske-báb égetés, mese-előadás, fánksütés, farsangi mulatság.

A legkisebb óvodásokkal egyszerű technikával díszítünk papíralarcot, jelmezbe öltözünk.

A nagyobb gyermekekkel kidekoráljuk az óvodát, díszítünk farsangi álarcot, részt vesznek farsangi játékokban, tanulunk egyszerűbb éneket vagy mondókát a farsang köszöntésére. Hallgatunk tréfás mesét, éneket, verseket.

A legnagyobb óvodásokkal tanulunk farsangi éneket, bálba hívogató mondókát. Elkészítjük a Kiske-bábot, mellyel végig vonulunk a község utcáin, csörömpölve üzzük el a telet.

A csoportok közös farsangi produkcióval készülnek a bálra, amelyet közösen a szülőkkel délutánra szervezünk. A bál után együtt az udvaron elégetjük a Kiske-bábot.

Tavaszi jeles napjai:

Március 15-én a nagyobbak ellátogatnak az 1848-as emlékműhöz. Nemzeti színű zászlókkal, ünnepi műsorral készülünk a nemzeti ünnepre.

Húsvét (a tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltésre következő vasárnap)

A legkisebb gyermekekkel tanulunk locsolóverset, festünk tojást, a fiúk ismerkedjenek meg a locsolkodás szokásaival.

A legnagyobb óvodások festenek tojást különböző technikákkal, feldíszítik a csoportszobájukat. A locsoláshoz tanulnak mondókát, verset. A fiúk meglocsolják a lányokat

és az óvodapedagógusokat, a lányok készítenek tojást a fiúknak. Megismerkednek a húsvéti vendégvárás szokásaival, hagyományörző műsorral kedveskednek a nagyobb gyerekek a többieknek.

Májusfa állítás

Az óvodapedagógusok és a fiúgyermek által feldíszített májusfát körbe járják a gyerekek, tavaszi dalokat énekelve.

Anyák napja

Május elején köszöntjük az édesanyákat, nagymamákat. Az óvodában ünnepi műsorral, versekkel, dalokkal, és egy kis ajándékkal készülünk az év legszebb ünnepére.

Gyermekhét

Gyermekhét keretében minden napra meglepetésekkel készülünk a gyerekeknek: ugrálóvár, arcfestés, kutyás bemutató, lovaglás, kirándulás, stb. Közös családi sportdélutánt szervezünk, a családok együtt teljesítik a „hétpróbát”, ahol szülők, gyerekek együtt versenyeznek, és tréfás feladatokat hajtanak végre. A hét zárásaként pünkösdi királykisasszonyt választunk, és a fiúk játékos ész-, erő-, és ügyességi próbákon versengenek, a pünkösdi király címért. Palacsinta-partival zárjuk a gyerek-hetet.

Péter Pál nap

Határszemle során megfigyeljük az aratás kezdetét és a helyi boltba vásárolunk kenyeret és péksüteményt. Megkóstoljuk a sós és az édes termékeket, megkülönböztetjük az ízeket.

Szent István király ünnepe – augusztus 20.

E naptól kezdve már új búzából sütik a kenyeret, ami az aratás végét az új kenyér ünnepét jelképezi. István királyról beszélgetünk, a magyar koronáról, koronázási ékszerekről fényképet nézegetünk. Ellátogatunk a helyi emlékhelyhez.

4. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGEI

4.1 Játék, játékba integrált tanulás

A játék a gyermekek leghatékonyabb és legfontosabb alaptevékenysége. Önálló, céltudatos, szabadon választott tevékenysége, mely biztosítja számára a szabad önkifejezés lehetőségét.

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék s a játékba integrált tanulás.

Az óvodapedagógus feladatai

- A játékhoz szükséges feltételek biztosítása
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének folyamatos gazdagítása, a gyermekek egyéni igényeinek, sajátosságainak figyelembevételével.
- A gyermekek szókincsének, beszédkészségének, kommunikációjának fejlesztése a játékszituációkban.
- Az óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása a szituációktól függően.

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (derűs, alkotó légkör, hely, idő, eszközök, élmények, tapasztalatszerzés)

Derűs, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhetjük el, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban, hogy kivel játszanak, milyen játékot választanak, milyen témát dolgoznak fel, milyen eszközökkel jelenítik meg azt, milyen helyet választanak és mennyi ideig tart játékuk. Mindezekhez megteremti a feltételeket. Az alkotó légkört tovább fokozza a kellő időben nyújtott segítség, megerősítés, ötlet.

A csoportban csak annyi szabályt vezessünk be, ami segíti a rugalmas, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést a sokféle manipulációt az elképzelések valóra váltását.

A kreatív légkör segíti az ötletek szabad áramlását a másik gyermek meghallgatását az alkotó együttműködés kialakítását. A szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudnak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.

Az oldott légkör megteremtéséhez használunk minél gyakrabban humoros kifejezéseket, tréfás szavakat, észrevesszük a környezetben spontán megjelenő helyzetkomikumokat.

A különböző típusú **játékokhoz szükséges helyet** a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek az óvodapedagógus segítségével tudják kialakítani. A csoportszobákban helye van a többféle állandó és variálható vagy új elkülönített „kuckóknak”.

A programunkban – jelentős szerepe miatt – kiemelkedik a különösen esztétikus és meghitt mesesarok, amely egyúttal a dramatizálás, bábozás helye. Itt kap helyet az átváltozáshoz szükséges kellékek kincses ládája is.

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek a kincseket őrző sarokban kapnak helyet, amit a gyermekek alakítanak ki és rendeznek különböző szempontok alapján.

A rajzolásnak, festésnek, szövésnek, tárgykészítő népi játékoknak meg van az állandó helye.

Az ehhez szükséges kellékek, anyagok eszközök játékidőben a gyermekek rendelkezésére állnak.

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében az óvodapedagógus segíti az udvari szerepjátékok kibontakozását. (pl. népi játékok, mozgásos

játékok, közlekedési játékok, színpadi játékok, ügyességi és sportjátékok, feltételeinek megteremtésével stb.)

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. A játékhoz szükséges időt a folyamatos napirend, a játékba integrált tanulás felfogásunk jól segíti. Ezáltal a gyermekek egybefüggően a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

Az legnagyobb gyermekeknek biztosítjuk a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságokat, mint az állhatatosság, kitartás képessége kialakulhasson bennük.

A kreativitást kibontakoztató játékeszközök olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek képzeletét. Az óvodapedagógus a játékhoz olyan eszközöket biztosít, melyek ízlésesek, praktikusak, alkotó készséget fejlesztik, színesek, jó minőségűek, egyszerű félkész játékok.

A nagyobb gyermekeknek bővítjük az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, félkész játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem- és képességfejlesztő játékokkal.

A gyermekek a környezetükből szerzett tapasztalatokkal, élményekkel gazdagítják a játék tartalmát. Lehetővé tesszük, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti- és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékba is átélhessék.

A gyerekek a szerepjátékukhoz alakítják ki a teret.

A programban kiemelt szerepet kapnak a kislétszámú, csoportos élmény-és tapasztalatgyűjtések, séták. Ezek fejlesztő hatása meg kell, hogy mutakozzon a gyermekek – tapasztalat gazdagságában.

A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták s azok tartalmának, minőségének alakítása, gazdagítása a gyermekek egyéni igényeinek, sajátosságainak figyelembevételével.

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a fajta manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában nyilvánul meg, vagyis a gyakorló játék. Ezért módot teremtünk a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen cselekvéshez kapcsolódó „AHA” élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számukra. Ez az örömezés ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem – kéz koordinációt, „kezesség-szemesség” kialakulását, hatnak a laterális dominancia kialakulására. Nagy érdeklődéssel kíséri a gyermekek halandzsázását. A többszöri ismétléssel elmondott szövegritmus a gyermekekben pozitív érzelmet kelt. Az udvaron is biztosítjuk a gyakorló játék lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, víz, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint rakogat. Segítjük a gyermekek játékát tovább fejlődni. Már a legkisebbeknél is megjelenik a szerepjáték. Szervezünk és vállalunk szerepeket, hogy a különböző szerepek megformálása minta legyen a közös cselekvéshez. A kicsik játékában teret kap a feltételek biztosítása a különböző szerepek megformálásához. A gyermekek

szerepvállalását indirekt módon segíti az óvodapedagógus, hogy a szimbólumok a „mintha” helyzetek minél gyakrabban megjelenhessenek.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a dramatikus játéknak, bábozásnak. A mesék megelevenítésében részt veszünk és modellt adunk egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben több eszközt használunk és képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képességek, önkifejezés fokozása érdekében. A bábozás először az óvodapedagógus előadásával jelenik meg az óvodában. Van a csoportnak „szeretett” bábja, akinek szívesen elmondják sikereiket, örömeiket, bánatukat. Ezt a bábót is a többi közé tesszük, hogy a gyermekek játszhassanak vele, simogathassák, szeretgethessék.

A gyermek a konstrukciós játékában élheti át az „én készítettem” alkotás örömét, mely eredményezheti a sokféle formájú játékelemből kialakított forma,- szín és térvariált gazdagságot.

A többi játékfajtaához kapcsolódva jelenik meg a barkácsolás, elsősorban az általunk barkácsolt kellékek készítésével, amit közösen hozunk létre. Biztosítunk olyan nyugalmas udvarrészt, ahol szabadon kezdeményezhetik az egyszerű szabályokhoz kötött népi játékokat, énekes játékokat, ügyességi játékokat.

Felajánlunk szabály játékot, amit a gyermekek könnyen elsajátítanak, szabályait könnyen betartanak és szívesen is kezdeményeznek. Ilyenek a logikai játékok, társas játékok, mozgásos, ügyességijátékok amelyek kiválóan fejlesztik a gyermekek matematikai alap képességeit.

A gyermekek beszédkészségének fejlesztése a játéksituációkban.

A játék számtalan lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszéd kialakítására, amely nagy hatással van a gyermekek beszéd készségének fejlődésére. A játéksituációkban megtanulhatják a szavak helyes ejtését, a beszéd hatáselemeit, a hanglejtést, a hangsúlyt, a helyes hangerőt, az érthető beszédet tagoló szünetek jelentőségét.

Az óvodapedagógus beszéde mindenkor minta, modell a gyermek számára.

A szabad játék tevékenység nap mint nap lehetőséget ad a gyermekek anyanyelvi nevelésére.

Az óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása

Az óvodapedagógus játéksegítő metódusai szituációtól függőek.

A gyermekek nyugodt játéka esetén az óvodapedagógus irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni. A kisebb gyermekek esetében, ha szükséges legyen játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények. Az óvodapedagógus avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz vagy ha veszélyeztetik egymás testi épségét, nyugodt játékát.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

A gyermek ismeri:

- A játék tevékenység csoportban elfogadott szabályait
- A játékok helyét, a játékok megóvására vonatkozó tudnivalókat

A gyermek képes:

- Önállóan, érdeklődésének megfelelő játékot választani
- Önállóan eldönteni, hogy kivel és mivel játszik
- Szerepjátékot, konstrukciós játékokat játszani, bábozni, meséket megeleveníteni, építményeket létrehozni, barkácsolásban részt venni, különböző szabály játékot a csoportban elfogadott norma szerint játszani
- Elmélyülten, állhatatosan, több napon keresztül egyazon játék témában részt venni.
- Önállóan megteremteni a kitalált játékához szükséges helyet és eszközt.
- Kreatív játéktevékenységet folytatni, a játékához félkész eszközöket készíteni az óvodapedagógus segítségével és azt felhasználni
- Az együttműködés normáit betartva, együtt játszani kisebb csoportokban a társaival

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy:

- Kíváncsi mások kreatív játéktevékenységére
- Élvezettel hoz létre bonyolult építményeket, konstrukciókat és abban tud gyönyörködni
- Játéktevékenységekben együtt működő, segítő, figyelmes társ
- Interakciója színes, kedves, kulturált és érthető
- Sokszor jelét adja annak, hogy kijátszotta magát, és boldog a játék tevékenység végén
- Szüleinek gyakran beszél a játékélményeiről
- Igénye a több napon keresztül tartó játék témában való elmélyülés

Játékba integrált tanulás

A program felfogása szerint a játékba integrált tanulás azt jelenti, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységek a játékidőbe ékelődnek és nincs közben játékelrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz vagy újat kezdeményezhetnek.

Az óvodai tanulás célja: a gyermekek ismereteinek, képességeinek, tanuláshoz való viszonyainak pozitív formálás, bővítése, rendezése.

A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, és általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek az elsődleges terepe a játék és a teljes óvodai élet. Az óvoda gyermek

értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű, szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik a legtöbbet.

A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak. Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, amely a gyermek ismeretszerzését is magába foglalja.

A programban helyet kap az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységeken megvalósuló tanulás, amely számos probléma, és feladatmegoldás lehetőségét biztosítja a gyermekeknek.

A rehabilitációs célú fejlesztő terápia az egész napot átható tevékenységbe beépítve alkalmazzuk a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményének figyelembevételével.

A sajátos nevelési igényű gyermekek részére a csoport foglalkozások keretein belül a szakvéleményben meghatározott időkeretben biztosítjuk a gyermekek egyéni fejlesztését gyógypedagógus, logopédus, utazó pedagógus részvételével.

Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez

(3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas, csak az időkerete változik)

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Délelőtti játékba integrált tanulás	Vers, mese, dramatikus játék Ének-zenei képességek fejlesztése	Vers, mese, dramatikus játék Rajz, festés, mintázás, kézimunka	Vers, mese, dramatikus játék	Vers, mese, dramatikus játék	Vers, mese, dramatikus játék Mozgás, mozgásos játékok
Udvari játékba integrált tanulás	Énekes játékok, gyermektánc Futás, kocogás	A környezet tevékeny megismertetése Futás, kocogás	A környezet tevékeny megismertetése Futás, kocogás	A környezet tevékeny megismertetése Futás, kocogás	Futás, kocogás

Délutáni játékba integrált tanulás	Egyéni fejlesztések	Zenés mozgásos percek. Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések	Zenés mozgásos percek. Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések
---	------------------------	--	------------------------	--	------------------------

A szervezett tanulás formái

(A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas.)

Kötelező	Mozgás, mozgásos játék Énekes játékok – gyermektánc az udvaron vagy csoportszobában (tornateremben)
Közvetve Kötelező	Vers, mese, dramatikus játék
Kötetlen	Rajz, festés, mintázás, kézimunka A környezet tevékeny megismertetése Ének-zenei képességfejlesztés Egyéni fejlesztések

A szervezett tanulás munkaformái

Együttes, közös tevékenységek	Vers, mese, dramatikus játék Énekes játékok, gyermektánc Mozgás, mozgásos játékok Futás, kocogás Zenés-mozgásos percek
Mikro- csoportos	Ének, zenei képességfejlesztés
Kis létszámú csoportos	Rajz, festés, mintázás, kézimunka A környezet tevékeny megismertetése
Kis létszámú differenciált fejlesztések	Tehetséggondozó műhelyek
Egyéni fejlesztés	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

A szervezett tanulás időkeretei korosztályonként, gyermekenként

Korosztály	Vers, mese dramatikus játék	Ének, énekes játék gyermektánc és zenehallgatás	Rajz, festés mintázás, kézimunka	Mozgás, mozgásos játékok	Zenés mozgásos percek	A környezet tevékeny megismertetése
3-4 éves	Naponta 5-10'	Heti 1x 10-15'	Heti 1 x 10-15'	Heti 1 x 10-15'	Heti 2x3-4'	Heti 1 x 10-15'
4-5 éves	Naponta 10-15'	Heti 1x 15-20'	Heti 1x 15-20'	Heti 1x 15-20'	Heti 2x 4-6'	Heti 1x 15-20'
5-6-7 éves	Naponta 15-20'	Heti 1x 30-35'	Heti 1x 30-35'	Heti 1x 30-35'	Heti 2x 5-6'	Heti 1x 30-35'

A 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 35'

A 4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 45'

A 5-6-7 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 65'

Tehetségműhelyek hetente 1 alkalommal 5-6-7 éves gyermekeknek 30 perc

A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek:

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátosságai, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja.

Az óvodapedagógus az eljárásait változatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja.

Célunk: hogy a játékoság, a felfedeztetés, vizsgálódás, kísérletezés, ráébredés lehetősége a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben.

Törekszünk módszertani kultúránk fejlesztésére.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

A gyermekek akkor tudnak önfelédten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak.

Arra törekszünk, hogy mindegyik gyermek, mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést.

Kerüljük a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy stb.) helyette a gyermekek konkrét jó cselekedetét, tettét emeljük ki.

Alkalmazzuk a differenciált, árnyalt, bátorító értékeléseket.

Használjuk a jutalmazás sokféle módszerét: simogatást, megerősítő pillantást, testbeszédet, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.

Kerüljük a tárgyi jutalmak osztogatását.

A büntetést teljes mértékben kerüljük a tanulási folyamatban, mert a gyermek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi.

A tanulási szokásokat úgy alakítjuk, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.

Arra törekszünk, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai.

4.2 Vers, mese, dramatikus játék

A tevékenység célja: a gyermekek erkölcsi- szociális, esztétikai és intellektuális érzelmeinek gazdagítása, személyiség- fejlődésük, pozitív személyiségjegyeik megalapozása a meseélményekkel, mesefeldolgozásokkal mondókák, versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

Mindennapi mesélés, mondókázás, verselés, és a mese feldolgozásokban megjeleníthető művészetek komplexitása gazdagítja a gyermeki szabad önkifejezés lehetőségét, lelki harmóniát ad a melyben a belső képalkotási folyamatuk megerősödik, óvodás szemléletük, világképük formálódik.

Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő összeállítása.
- A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos és új művészeti komplex tartalmi formák, munkaformák és módszerek biztosítása a vers, mese, dramatikus játék tevékenység minőségének fejlesztéséhez
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő összeállítása:

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása az óvodapedagógusok feladata.

Az irodalmi alkotások között elsődlegesek az népköltészet csodái, mely a magyar népi kultúra gyökereit hordozza magában.

A népi gyermek költészet remekei közé tartoznak az ölbeli játék, népi mondókák, népi altatók, népi játékok, találós kérdések, közmondások, népmesék amelyek mély érzelmet váltanak ki a gyermekekből.

A művek kiválasztásával érvényesítjük a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a tradicionális értékek tovább élését.

A kisebbekre legerőteljesebben az ölbeli játékok hatnak, amelyet a z óvodapedagógusaikkal és a nagy társaikkal játszhatnak. Az óvoda minden napján biztosítjuk a gyermekeknek minden fajtáját, ezért minden óvodapedagógus folyamatosan gazdagítsa repertoárját, hogy bármikor jót tudjon játszani a gyermekekkel.

A népi mondókák minden műfaja kedvelt a teljes óvodáskorban.

A nagyobb óvodások kedvelik a kiolvasókat, amit mindig a játékok előtt és a játékokkal szoros kapcsolatban használnak.

Kiszámolással döntenek el, ki legyen a kergető, ki álljon a kör közepén. A találós kérdések lelkesítik a nagyobb óvodásokat, kedves szórakozás a nagycsoportos gyermekeknek. Szorgalmazzuk a közmondások megismertetését óvodásainkkal negyedévente 1-1 közmondás jelentéstartalmát is megismertetjük a gyermekekkel, amelyiket a környezetük is használ.

A személyiségfejlesztés nélkülözhetetlen népköltészeti műfaja a népmese, amely a teljes óvodai életet behálózza. A népmese csodás elemekkel átszőtt alkotás, amely élménygazdagító és izlésfejlesztő ereje megkérdőjelezhetetlen. A mese kiválasztásához figyelembe vesszük a gyermekek fejlődépszichológiai, érési sajátosságait, a gyermeki érdeklődés szakaszosságait.

A 3-7 éves gyermekeknek szóló irodalmi műfajok között helyet adunk a műköltészeti alkotásoknak: a klasszikus és kortárs meséknek, reális történetek és lírai vagy epikus elemeket tartalmazó gyermekverseknek.

Az óvodapedagógusok évente, évszakonkénti lebontásban tervezik meg az irodalmi anyagokat.

A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos és új művészeti komplex tartalmi formák, munkaformák és módszerek biztosítása a vers, mese, dramatikus játéktevékenység minőségének fejlesztéséhez:

Az óvodába kerülő **3 éves gyermekek** első igazi versélménye a mondókákhoz, ölbeli játékokhoz tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében teljes érzelmi biztonságban hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. A befogadás időszakában adunk minden gyermek jeléhez kiválasztott „én mondókám, én versem” saját irodalmi anyagot. Saját versükhöz vagy mondókájukhoz nagyon ragaszkodnak és ez az első, amit megtanulnak az óvodában.

Az óvodában igyekszünk minél több lehetőséget teremteni a vidám rigmusok korai megkedveltetésére. A gyerekekkel sokszor ismétljük az állathívogatókat, altatókat, kiolvasókat, napcsalogatókat de sohase keltünk bennük gyakorlás érzetet.

Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktatjuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végig hallgatására. Egy mesét kéthetes mesefeldolgozásban hozunk közel a gyermekekhez. Első héten a mesehallgatás a második héten pedig a mese feldolgozása történik.

A második héten már tudják a gyermekek a mese történetét, ismerik a szereplőket, tudják, hogy mi a szerepük a mesében, milyen tulajdonságokkal rendelkeznek. A mese feldolgozásához használjuk a dramatikus játék módszereit, amelyek mélyítik a mese erkölcsi mondanivalóját, és segítenek a gyermekeknek megszólalni a mese feldolgozásában. Ezek a módszerek erősítik tovább a gyermekek mesetudatát, meseélményét. Törekszünk arra, hogy minden gyermek szereplője legyen a mese történetének. Az óvodapedagógus a vers, mese, dramatikus játékok illusztrálásához csak olyan kellékeket használjon, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását a meséhez való erős kötődés kialakulását.

Másik feldolgozó módszer a bábjáték, amelynek lényege az élettelen anyaggal az élet valóságának ábrázolása, megjelenítése. A bábozáskor csak a báb jelenik meg a színpadon és nem a gyermek. Így a bábjáték során a félszeg, gátlásosabb gyermekek is szívesen szerepelnek. Komplex nevelő hatásokat a bábjáték módszere tökéletesen biztosítja, erős ingerhatású az azonosuláshoz és megmozgatja a gyermekek képzeletét. A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek a nyugodt mesekuckóban lapozgathatnak leporellókat, színes képes könyveket.

A kisebb óvodások megismernek 10-12 ölbeli játékot, mondókát, verset és 8-10 új mesét egy nevelési év alatt, s ezeket minél többször ismétlgetik. A meséket dolgozzák fel a kéthetes megismerési folyamatban. Alvásidőben olvasunk a gyermekeknek népi altatót, verset vagy rövid mesét, hogy nyugodt álomra hajthassák fejüket.

A nagyobb óvodásokban kialakul a vers és mese szeretete, igénylik, várják az óvodapedagógusok meséit. Az új versek kapcsolódnak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához. Ismétlgetik az előző években tanult verseket, meséket valamint tanulnak 5-6 mondókát, 6-8 verset és 10-15 mesét dolgoznak fel. A versek tanulását mikro-csoportos formában szervezzük, ahol a gyermekek kiválaszthatják a megajánlott versek közül, hogy melyiket szeretnék megtanulni. A verseket egyenként ismétlgetik. Ügyelünk a szavak gondos, tiszta ejtésére a magyar beszéd hangsúlyozására. Lehetőséget adunk a gyermekeknek a mese önálló elmondására. Ezt a módszert a két hetes mesefeldolgozás utolsó napjára tervezzük, amikor már ismert a mese története. Kreativitást fejlesztő mesemódszerek az óvodapedagógus által elkezdett mese folytatása, amely lehet egy jól ismert mese, de lehet

egy új mese kitalálása. A közösen kitalált meséket nevezzük el a „mi mesénk”-nek. Rajzban is kifejezzük a vers vagy a mese történetét, ezekből készítünk mesekönyvet.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése, a versek, mesék és a dramatikus játékok segítségével

A nyelvi-kommunikációs képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, melyet az óvodapedagógus szemléletes, képszerű bemutatása teremt meg. A gyermekek elsajátítják a szavak helyes kiejtését, a tiszta beszédhallást. A népi mondókák és a gyermekversek ismétlése segíti a beszéd észlelés és beszéd megértés fejlődését. A gyermekek ezen irodalmi műfajok segítségével gyakorolják a helyes légzést, a helyes ejtést, artikulációt. A versek ismétlése alkalmat teremt a gyermek számára a beszédtempó, ritmus, hangsúlyt, hangleyjtés gyakorlására.

A népköltészeti alkotásokból a gyermekek sok új, régies fogalmat ismerhetnek meg.

A bábjátékban, dramatizálás közben a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, szerepek megformálására és az önálló mesemondásra.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

A gyermek ismeri:

- A három nevelési éven hallott mondókákat, verseket, meséket
- Mesélés, bábozás, dramatikus játékok szokásait, szabályait
- A mikro-csoportos és egyéni verstanulás kialakított szokásait, szabályait
- A vershez, meséhez kapcsolódó hívó képeket
- A sajátos nevelési igényű gyermekek is türelemmel, kitartással hallgassák a mesét, verset, legyenek részesei a dramatizálásnak.

A gyermek képes:

- A hívó képek alapján önállóan felidézni az egyszerűbb verseket, rigmusokat.
- A meséket helyes artikulációval és jó szövegfonetikai hatáselemekkel elmondani.
- Figyelmesen mesét hallgatni
- Meséket, történeteket kitalálni s azt mozgással kifejezni.
- Aktívan, cselekvően részt venni a mese feldolgozásban
- A „mi mesénk” megkezdett gondolatmenetét folytatni
- Az átváltozás eszközeit, díszleteket, a félkész játékeszközöket használni
- Elfogadni önmagát, társait különböző szerepekben
- Mesék jeleneteit rajzban kifejezni
- Egyszerű bábokat készíteni

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy:

- Örömmel ismételgeti a verseket, rigmusokat
- Várja, igényli a mesehallgatást
- Örömmel mesél, bábozik, dramatizál az óvoda kisebb gyermekeinek
- Ötletei vannak a mese feldolgozáshoz, amely láthatóan boldoggá teszi őt.
- A kitalált mesék „AH..” örömmel töltik el
- Mosolyra derül helyzet – és jellemkomikumokon, szójátékokon

4.3 Ének- zene, énekes játék, gyermektánc, zenehallgatás

A tevékenység célja:

A zenei anyanyelv megismertetése, megszerettetése az ölbéli játékokon, közös éneklésen és a közös énekes gyermekjátékokon-táncokon keresztül. Az érzelemgazdag tevékenységen keresztül a gyermekek zenei képességfejlesztése is megvalósul, amely utat nyit a zenéhez való mélyebb, pozitív viszonyulás kialakulásához. A gyermekeket olyan zenei élményhez juttatjuk, amelyek a nemzeti, nemzetiségi, etnikai hovatartozás figyelembevételével is formálják a gyermekek zenei ízlését, és befolyásolják esztétikai fogékonyságukat.

Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő kiválasztása.
- A 3-6-7 éves korban tervezhető zenei képességek fejlesztése, kreatív, játékos módszerekkel.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a zenei tevékenység segítségével.

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő kiválasztása.

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekeket „Csak tiszta forrásból” tápláljuk, neveljük, hogy megismerhessék a saját zenei anyanyelvüket. A zenei anyagok kiválasztása több szempont alapján történik. Elsők között szerepel az életkornak és a csoport fejlettségének megfelelő zenei anyagok kiválasztása, melybe beletartozik a zenei hangkészlet, dallamfordulatok, játékművek tudatos megválasztása. Ezt követi az évszaknak megfelelő zenei anyagok összegyűjtése, mivel a tervezésünket az évszakok és a jeles napok tartalmi köre határozza meg.

A kisebb gyermekek nagyon élvezik az ölbéli játékokat, amelyeket a felnőttekkel közösen játszanak. Vannak ezek között arc-, ujj és lovagoltató játékok.

A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű 2-3-4 hangból álló olyan énekes játékokat tanulnak meg, amelyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók.

A gyermekek mindössze egy-két komponált gyermekdalt tanulnak meg az ünnepek köszöntésére.

A gyermekek zenei anyaga az énekes játékok, amelyeket a kicsik álló körben játékos mozdulatokkal már el tudnak játszani.

A nagyobb gyermekeknek is teremtünk olyan helyzetet, hogy minél gyakrabban játszassanak ölbeli játékokat, mondogathassanak mondókákat. Ők már képesek arra, hogy nehezebb pentaton jellegű dúr hexachord hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyek mozgásanyaga is összetettebb. Megismerik a csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenik a szinkópa is.

Igényesen választjuk az alkalmi dalokat, melyekhez ösztönözzük a gyermekeket mozdulatok kitalálására.

A zenehallgatáshoz olyan műveket válogatunk, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődésüket az értékes zene iránt. Elsősorban élethelyzethez, szituációkhoz kapcsolva tervezzük meg a zenei élményközvetítést. Óvodánkban már reggel halk, finom zene várja a szülőket, gyermekeket. A negyedévenként megszervezett ovikoncertek is azt szolgálják, hogy zenei élményhez jussanak gyermekeink. Az óvodapedagógusok zenei élményként igyekeznek minél többször népdalokat énekelni, mert a zenehallgatásnak alapja a népdal kincs.

A 3-6-7 éves korban tervezhető zenei képességek fejlesztése kreatív, játékos módszerekkel.

Kisebb óvodásoknak tanítunk 5-6 mondókát, ölbeli játékot és 10 énekes gyermekjátékot.

A nagyobb óvodásoknak néhány mondókát és akár 20 énekes anyagot is megismertetünk egy év alatt. Ezek adják az alapot a képességek fejlesztéséhez, mert ezeket készségszinten próbáljuk megtanítani. Az éneklési készségfejlesztése a gyermek utánzási vágyán alapszik. A készségfejlesztést szolgáló dallamokat hallás útján tanítjuk az óvodában.

Az óvodapedagógus mutasson példát a tiszta éneklésével. A gyermekek tiszta éneklését segíthetjük azzal, ha minél többet énekeltetjük őket egyenként. A hallásfejlesztéssel indul, és arra épül. Az akusztikus hallás fejlesztése során zenei fogalompárokat vizsgálhatunk a gyermekekkel. Ezekon keresztül megismerik a magas, mély relációt. A különbséget térben, függőleges irányban érzékeltetjük. Kedvelt játék a hallás fejlesztés területén a dalok dallamvonalának kézzel való követése, bemutatása. A hangerő érzékeltetése a halk és hangos különbségének megismertetése.

Kisebb óvodásokkal megfigyeltetjük a csendet, egymás hangját, a környezet hangjait és a dallam játszó hangszerek hangszínét.

A nagyobbakkal próbálkozunk halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani, énekelni, és azt térben vízszintesen a két kezükkel érzékelni.

A belső hallás fejlesztéséhez szükséges, hogy a gyermekeknek legyen zenei emlékezetük, ismerjenek sok szép óvodás dalt, és azt teljes biztonsággal tudják. A dallamfelismerés a belső hallás fejlesztésének egyik játéka. Kezdetben a teljes dalt énekeljük el, később viszont az első zenei motívumról is felismerik a dallamokat. A zenei emlékezetet fejleszti a dallambújtatás.

Kezdetben motívumonként váltunk úgy, hogy a jelzés a megelőző negyedben szólaljon meg. A nagyobb gyermekek kedvenc zenei játéka a motívum visszhang, amelyben egyszerű dallamfordulatot énekelnek vissza. A ritmusérzék fejlesztése az óvodában a mondókák, gyermekdalok és az azokhoz kapcsolódó mozgás kölcsönhatásában fejlődik. A zenei tevékenység a mozgató rugója. Megtanuljuk az egyenletes járást, amely alapja az énekes játékok, gyermektáncok, táncos lépések esztétikus megjelenésének.

A nagyobb gyermekek fejlesztését is végig kíséri az egyenletes lüktetés gyakorlása. Ezek után könnyen megtudják tanulni a mondókák és dalok ritmusát. A ritmus hosszabb és rövidebb egységek időbeli egymásutánja. A ritmus tanítását nagyobb óvodásoknak tanítjuk. Használunk ritmus hangszereket és többféle népi ritmus eszközt a ritmusérzék fejlesztéséhez. Fejlesztjük a gyermekek alkotóképességét, lehetőséget teremtünk arra, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot, énekes játékot többféleképpen el lehessen játszani.

A nagyobb óvodások mozgásfejlettsége és szabálytartó képessége megengedi, hogy a jeles napokra, táncos lépésekből egyszerű gyermektáncot állítsunk össze. A zenei tehetségműhelyek programjába a zene területén átlagon felül teljesítő gyermekek játszhatnak zenei kérdés- felelet játékot egy-egy élményteli témakörben. Próbálunk névcsőfolót kreálni saját nevükhöz, majd annak megzenésítését ritmusképek segítségével. Lehetőséget teremtünk, hogy metallofonon is játszassanak a kis tehetségígéretnek, zenekart tudjanak létrehozni, játékuikkal örömet szerezzenek a szülőknek és társaiknak.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezett tanulási formája kötetlen és kötött jellegű elemekből áll. A gyermekek zenei képességfejlesztése mikro-csoportos munkaformában működik a zenei kuckóban ahol a gyermekek 6 fős csoportban együtt játszhatnak. Fél évenként minden zenei feladatot kategória rendszeres megfigyeléssel diagnosztizálunk és nyomon követjük a gyermekek egyéni zenei képességének alakulását, fejlődését. A kötött jellegű szervezett énekes gyermekjátékot a délelőtti levegőzés előtt az udvaron vagy a csoportszobában tartjuk, ahol elég hely áll rendelkezésre a közös játékhoz. Ebben a formában csak énekes játékot játszunk. Az új játékokat utánzásos tanulás szerint sajátítják el a gyermekek, az óvodapedagógusok mintája alapján. A zenehallgatási lehetőségeket különböző tevékenységekhez, szituációkhoz kapcsoljuk.

5-6-7 éves gyermekeknek, akik a tehetségígéretük szerinti beválogatáson túljutottak, azoknak tartunk zenei tehetségműhelyt heti 1 alkalommal, heti rendbe beépített időkeretben.

A programhoz évszaki hangversenyek táruznak, amelyeket az évszakokbefejezéseként szervezünk. Ezek elsősorban igényes zenei darabok, amelyek felkeltik a gyermekek zenei érdeklődését.

A zenei tevékenységeket éves terv készítésével gondoljuk végig, amit évszakok szerint bontunk le.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, énekes játékokkal, dalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal.

Az óvodai zenei nevelés és az anyanyelvi fejlesztés között szoros kapcsolat van. Az éneklés nagy jelentőséggel bír a beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztésében. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a hangzók helyes megformálásának gyakorlását, a helyes artikulációt, a szavak szép kiejtését. A beszédhibák javításában is nagy szerepet játszik a mondókázgatás és az éneklés.

Az éneklés, az énekes gyermekjátékok a beszéd és a gondolkodás együttes fejlődését fokozva segítik a fogalomalkotást, gyarapítják a gyermek szókincsét. A ritmikus szövegnek, dallamnak jótékony hatása van a beszéd összetevőinek belső szerveződésére, az együttes mozgásra.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén:

A gyermek ismeri:

- A három nevelési évben hallott mondókákat, énekeket, énekes játékokat
- Az egyenletes lüktetés, dalritmus, motívum hangsúly érzékeltetésének csoportban alkalmazott formáit
- A hallás fejlesztés és ritmus fejlesztés eszközeinek használatát
- A zenei tevékenységek elfogadott szokás- és szabályrendszerét.

A gyermek képes:

- Az énekes játékot lendületesen, harmonikus mozdulatokkal játszani
- gátlások nélkül, egyedül énekelni
- Zenét elmélyülten hallgatni
- A zenei fogalompárokot megkülönböztetni
- Ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni
- Az egyenletes lüktetést, a dalok ritmusát és a motívum hangsúlyát összekapcsolni
- Egyenletesen járni, alkalmazkodni társaihoz
- Finom, kifejező mozdulatokra
- Bármelyik társát elfogadni, választani a különböző szerepekben
- A hívóképek alapján felidézni a mondókákat, az énekes játékokat és a műdalokat
- A sajátos nevelési igényű gyermekek kapcsolódjanak be a zenei tevékenységbe, szívesen játszanak énekes játékokat, ezáltal fejlődnek nyelvi képességeik.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy:

- Élvezettel játszik énekes játékokat, melyben képes cinkosságot vállalni
- Szívesen énekel egyedül és kisebb csoportokban társaival
- Élvezettel hallgat értékes, neki való klasszikus zenét
- Örömet leli a ritmusok, dallamok, játékok rögtönzésében
- Gátlások nélkül dudorászik, énekel a csoportban
- Szereti és élvez a mikro-csoportos zenei képességfejlesztő játékokat
- „AH” élménye megmutatkozik az ovikoncerteken.

4.4 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tevékenység célja: a gyermekek élmény- és fantáziavilágának képi, szabad kreatív önkifejezése.

A gyermekek tér, forma, szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Az ovi galéria programja ad mindennapi lehetőséget a műalkotásokkal való találkozáshoz, amely művészeti élményben részesíti mind a gyermeket, mind a szülőket.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése
- A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító, formáló tevékenységek tartalma, minőségének folyamatos differenciált fejlesztése.
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a tevékenység során

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése, beszédképesség fejlesztése.

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek.

Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására törekszünk. Fontos a tevékenység öröme, valamint az igény kialakítása az alkotásra az önkifejezésre a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A munkaasztalt úgy alakítjuk ki, hogy maximum 6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen és közel legyenek az alkotáshoz szükséges eszközök. Az alkotótér a gyermekeknek a szabad játéktevékenységében is mindig rendelkezésre áll.

Az óvodapedagógus által irányított rajzos tevékenységekhez mindenkor biztosítjuk az élmény- és tapasztalatszerzést, ezen belül a pontos, részletes megfigyelés lehetőségét, hogy a gyermek inspirálva legyen az élményeinek, tapasztalatainak vizuális kifejezésére.

Gyűjtjük a természet kincseit a környezetükben található, újrahasznosítható különböző anyagokat, hogy minél változatosabb alkotásokat tudjunk készíteni.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a munkába, s az elrontott sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javítják vagy kezdik előlről.

A tevékenységhez biztosítunk elegendő időt, a gyermekek addig alkothatnak, amíg be tudják fejezni a munkájukat.

A gyermekeknek egyenként tanítjuk meg az eszközök biztonságos kezelését.

A rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, anyagformáláshoz, szövés – fonáshoz, batikoláshoz, origamihoz, építéshez, a kézimunka egyéb fajtáihoz a műalkotással való ismerkedéshez végig gondoljuk a feltételeket s megteremtjük a mindennapi szabad játékban is.

Megismertetjük a gyermekeket ezen technikák alapelveivel és eljárásaival.

A gyermekek a festéshez, agyagozáshoz kötényt használnak, hogy óvják a tiszta ruhájukat.

Teremtünk olyan lehetőséget, hogy szívesen beszéljenek alkotásukról s örüljenek a létrehozott produktumnak. Ezért a rajzos munkaterületeken alakítunk ki egy esztétikus **minigalériát**, hogy sokáig tudjanak gyönyörködni alkotásaikban.

A délután folyamán teremtjük meg a feltételét annak, hogy a szülők megtekinthessék a gyermekük új kreációját, alkotását.

Az óvodapedagógusok hetente összegyűjtik a gyermekek alkotásait és egy mappába rendezve év végén oda adják a szülőknek.

A kitalált témákhoz legalább kétféle eszközt és kétféle technikát ajánlunk, hogy ez is választható legyen a gyermekeknek.

Arra törekszünk, hogy egy könnyebb és egy nehezebb technikát, eszközt ajánljunk, hogy a különböző korú gyermekek képességüknek megfelelően választhassanak az ajánlatokból.

Nem hagyjuk magára a gyermeket alkotás közben, hanem mindenkor pozitív támogatást nyújtunk.

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító, formáló tevékenységek tartalmának, minőségének folyamatos, differenciált fejlesztése

Az óvodába kerülő 3-4 évesekkel lehetővé tesszük, hogy játszva megismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjával.

A tevékenységeik elsősorban rajzolás, festés, mintázás köré csoportosítjuk.

Megtervezzük a képalakító tevékenységek technikáját, eszközeit.

Nem tervezzük a szándéktalan firka, és látszólag szándékos forma-firka időszakában a témát.

A gyermek az elkészült firkák után fogalmazza meg, hogy mit alkotott.

A kisebb óvodások fokozatosan ismerkednek a képalkotással, melynek célja a vizuális nyelv, képi megjelenítés elemeinek kompozíciós eljárásainak megismertetése.

A festés is sok-sok élményt ad a kisebb óvodásoknak, ha vastag ecsettel nagy felületeket festhetnek vagy ecsetnyomokat különböző színű kikevert temperával kipróbálhatnak.

Részt vehetnek a plasztikai alakításban, megismerkednek az agyag alakíthatóságával.

Egyéni differenciálással támogatjuk a gyermekeket a fejlettségüknek megfelelő ötletekkel, és a technikák, eszközök kiválasztásában is.

A gyermekeknél megjelenő szándék képalakító tevékenységet segítjük élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb legmutatósbab technika kapcsolásával. Megjelenik a gyermekek rajzában az emberábrázolás a környezet a tárgyak a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése.

A gyermekek gyönyörködnek a gazdag formákban a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használunk ceruzát, krétát, filc- és rost írónokat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához.

A festés is sok lehetőséget kínál a képalkotáshoz, festés ujjal, tenyérrel, talppal, nyomhagyással.

A gyermekek nagyon szeretnek spárgából, fonalakból, textilből, termésekből képeket komponálni, teremtünk erre is lehetőséget.

A plasztikai munkák során képesek a formák tagolására. Tudnak játékukhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Használunk különböző formájú textilt, bőrdarabot, gallyakat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához.

Az építés során próbálkoznak a tér variálásával az építés részletezésével.

Használunk ehhez pl. nagyobb méretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, berendezési tárgyakat.

A gyermeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, tisztán tartására, elrakására.

Többször alkotunk közös kompozíciót, hogy a társas kapcsolataik, érzelmeik fejlődhessenek egymás irányába.

Gazdagítják a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket, pl. batik, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkar, lenyomatok stb. alkalmazásával.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenik meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek közös mikro-csoportos tapasztalat esemény ábrázolása.

A gyermekek plasztikai munkájában is megjelenik a közös térbeli többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék, élethelyzet stb. E,gyénileg dolgoznak, kisméretű szövőkereten.

Az óvoda „legidősebbjei körében” alakítjuk ki az ajándékkészítés igényét.

Biztatjuk őket, hogy az ünnepekre a vendégek fogadására készítsenek ajándékot szüleik, vendégeik részére. Átéljük minél gyakrabban az ajándékozás örömét.

Segítjük a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében.

A gyermekek is megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának.

A nagyobb gyermekek kedvelik a kézimunka technikáit: papírvarázs játékokat, bábkészítést papírból, a természet kincseiből létrehozható tárgyakat.

Segítjük a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze pl.: bűvőhelyeket, mobil színpadot, dramatizáláshoz szükséges egyszerű díszleteket stb.

A térbeli tapasztalat segíti az eredeti megoldások kivitelezését is.

A gyermekek önállóan készítik elő, illetve gondoznak minden anyagot, eszközt, amelyet az alkotó tevékenységhez szükségesek.

A több napon át tartó építés lehetőségét is biztosítjuk a gyermekeknek.

Óvodai szinten megrendezésre kerül évszakonként az ovigaléria. Annak kiállítását többször látogatjuk a csoportokkal, hogy a sok új megfigyeléssel gazdagítsuk a gyermekek vizuális látását.

Az alkotásokról nyilvánítsanak véleményt, az óvoda galériája az 5-6-7 éves gyermekek ízlésformáló eszköze.

Az 5-6-7 éves gyermekeknek, akik a tehetség ígéretük szerinti beválogatáson túljutottak és e területen átlagon felüli adottsággal rendelkeznek, szervezünk minden héten, heti 1 alkalommal térbeli, vizuális műhelyeket. A műhely programját úgy állítjuk össze, hogy az ráépüljön az óvodai fejlesztésre, de ugyanakkor újat és nehezebb alkotói lehetőséget adjon a gyermekeknek.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása.

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékban egyénileg, párban, kis csoportokban jelennek meg. Egy héten egyszer tervezett és tudatosan irányított kis létszámú kötetlen formájú tevékenységet szervezünk. Az előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alapító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre maximum 6 gyermek vesz részt a tevékenységben. Megteremtjük annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai elképzelését.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a tevékenység során

Az alkotó-alakító tevékenységek erősítik a képi szemléletes gondolkodás kiteljesedését, amire épül a szóbeli, logikai gondolkodás. Az eszközök használatához konkrét, pontos az eljárás helyességét indokoló, rövid szóbeli magyarázat szükséges. Tevékenység közben engedjük társával halkán társalogni a gyermeket. Kommunikatív jelzésekkel ösztönözzük a további

munkára, és éreztessük vele, hogy számíthat véleményünkre, kérheti a segítségünket. Lehetőséget adunk a gyermeknek, hogy beszéljen az alkotásáról.

A gyermek nyelvi képességének fejlesztése szempontjából elengedhetetlen a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenységéhez kapcsolódóan az óvodapedagógus beszédének modell értéke.

A fejlődés várható jellemzője az óvodáskor végén:

A gyermek ismeri:

- A rajzolás, festés, mintázás, kézimunka eszközeit, technikáit
- A tevékenység csoportban elfogadott szokás- és szabályrendszerét
- A tevékenység eszközeinek rendeltetésszerű használatát és gondozását

A gyermek képes:

- Egyéni módon megjeleníteni élményeit, tapasztalatait, elképzeléseit
- Részletező, formagazdag, színeket egyéni módon alkalmazó képalkotásra
- Egyéni, részletező plasztikai alkotás létrehozására
- Közös téralakításra, építésre
- Beszélgetni saját és társai alkotásairól, és alkotásait elhelyezni a minigalériában
- Az ovigalériában elemezni, értékelni az alkotásokat ízlése szerint
- Önállóan és csoportosan játékokat, ajándékokat, kellékeket készíteni a közösség javára
- Emberábrázolásra, a mozgást rajzaiban érzékeltetni, térben jelenszerűen ábrázolni
- Gondozni és vigyázni az alkotáshoz szükséges eszközeire
- A különböző technikák alkalmazására és ötvözésére
- A sajátos nevelési igényű gyermekek vegyenek részt az alkotásban, munkájukban alkalmazzák a megismert technikákat.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy:

- Alkotásaihoz ragaszkodik, örül az egyénileg és a közösen elkészített kompozícióknak
- Szívesen alkot, szívesen működik együtt téralakításban, építésben
- Rácsodálkozik a környezetében felfedezett tárgyakra, ruhákra, épületekre, szép alkotásokra
- Örömmel beszélget alkotásairól, szívesen megfogalmazza értékítéletét
- Szívesen dolgozik a különböző, érdekes technikákkal
- Gyönyörködni tud saját és mások alkotásában
- „AH” élménye visszatükröződik az arcán az ovigaléria programjain

4.5 A mozgás, mozgásos játékok

A tevékenység célja:

A gyermekek természetes mozgáskészségeinek kialakítása, formálása az óvodai mindennapi életükben biztosított lehetőségekkel, és az irányított rendszeres, tervezett tevékenységekkel, melyben motoros képességeiknek, s ezen belül a kondicionális koordinációs fejlesztése játékos formában valósul meg.

A cél továbbá olyan tevékenység biztosítása, amely örömtelivé, sokszínűvé, változatosabbá teszi – a művészetek eszközeivel – az irányított mozgást, mozgásos játékokat. A gyermekek komplex személyiségfejlesztését, pszichomotorikus készségeiknek fejlődését szolgálja úgy, hogy megmaradjon a gyermekek mozgás iránti érdeklődése, szabad mozgáskedve, és élménnyé váljon számukra a mozgásos tevékenység.

Az óvodapedagógus feladata

- a 3-6-7 éves korban tervezhető mozgások, mozgásos játékok biztosítása a gyermekek harmonikus, összerendezett, ritmikus mozgásának kialakítása érdekében.
- Az irányított, mozgásos tevékenység gazdagítása a művészetek eszközeivel
- A különböző szervezeti formák alkalmazása a gyermekek mozgás – szükségletének kielégítéséért, differenciált fejlesztéséért
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a tevékenység keretében

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgások, mozgásos játékok biztosítása a gyermekek harmonikus, összerendezett, ritmikus mozgásának kialakítása érdekében.

A gyermekek nagymozgását (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejlesztjük a tornateremben és az óvoda udvarán, ahol tér és mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésünkre.

A szabad mozgás zavartalan gyakorlati lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére.

A mozgásos tevékenységeket s azok eszközeit azok megnevezéseit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez alakítjuk ki.

A gyermekek természetes mozgáskészségeinek kialakulását, fejlődését az óvodapedagógus három éves óvodai tanulás során tudja biztosítani. Az alapkészségek a következők: a helyváltoztató mozgások, járások, futások, irányváltoztatások, megállások, szökdelések, ugrások és érkezések, csúszások, kúszások, mászások, magas ismétlésszámmal eredményesen fejleszthetők. A stabilitási helyzetváltoztató mozgáskészségek: a lendítések, körzések, hajlítások és nyújtások, tolások és húzások, emelések, testsúlymozgatások és támaszok, gurulások és átfordulások, dőlések és esések, egyensúlyozások, függések és lengések folyamatos fejlesztéséről gondoskodunk. A finommotoros mozgáskészségek: a gurítások, dobások, elkapások, rúgások, labda átvételek kézzel, lábbal, ütések eszközzel, labdavezetések kézzel, lábbal, fejlesztése tudatos munkával formálható, alakítható. A különböző korosztályú gyermekek különböző szinten végzik ezeket a mozgásokat a saját képességüknek megfelelően,

ezért fontos az egyéni differenciált segítség minden gyermeknek, hogy fejlődni tudjanak. Fejlesztjük a gyermekek kondicionális képességét, ezen belül a gyermekek erejét. Fejlesztjük a gyermekek általános erejét, alap állóképességét, reakciógyorsaságát. Formáljuk a gyermekek koordinációs képességeit, ezen belül a téri tájékozódásukat, mozgásérzékelésüket. Alakítjuk a gyermekek egyensúlyozási képességét, keskeny felületen végzett járásokkal, futásokkal, természetes támaszgyakorlatokkal. A gyermekek koordinációs képességének fejlesztéséhez hozzátartozik a ritmusképesség fejlesztése mely az egyszerű mozgások, járásgyakorlatok ritmusának tartását jelenti akusztikus jelekre vagy zenére.

Az irányított, mozgásos tevékenység gazdagítása a művészetek eszközeivel

Az irányított mozgásos tevékenységeket úgy építjük fel, hogy a gyermekek változatos mozgásos élményeket élhessenek át. Az irányított tevékenység során tomaruhába öltöznek át gyermekeink. A tevékenység kezdetét zene jelzi és különböző járásgyakorlatokat végeznek az óvodapedagógust utánozva. Variáljuk a járásgyakorlatokat, hogy a gyermekeknek érdekes és változatos legyen, próbálunk különböző eszközöket felhasználni hozzá. A zenés járásgyakorlatok mozgáselemei lehetnek például egyenletes járás, helyben járás, párban járás, járás térdemeléssel, járás különböző kartartásokkal, járás különböző alakzatokban stb.

A járásgyakorlatok zenéje lehet induló vagy a gyermek tempójához igazodó népi vagy klasszikus zenék IKT eszközök segítségével.

Futás, futógyakorlatok a gyermekek kondicionális képességét fejlesztik. A futás feladattal sok gyakorlási lehetőséget ad a gyermekeknek.

Összegyűjtünk sokféle futógyakorlatot, hogy a gyermekeknek változatos játékokat tudjunk felajánlani.

A zenés gimnasztikai blokkok a mozgások, mozdulatok esztétikájára és a mozgások ritmikusságának fejlesztésére koncentrálnak. Az együtt végzett nyakgyakorlatok, kargyakorlatok, törzsgyakorlatok, lábgyakorlatok gazdag mozgáselemeket adnak a zenés gimnasztikai gyakorlatok összeállításához. A zenei betéteket 5 percesekre tervezzük és bármikor rendelkezésre állnak az IKT eszközök segítségével.

A fő fejlesztési terület meghatározása és a gyakorlatok pontosítása után szükséges keretjátékot az óvodapedagógus találja ki. A fő fejlesztés gyakorlatát kiegészítjük mozgáselemekkel, hogy egyszerre a teljes csoportot úgy tevékenykedtetjük, hogy minden gyermek folyamatosan tudjon mozogni. A tornaszereket nagy körben helyezzük el, amely jól érzékelteti a gyermekekkel a gyakorlás folytonosságát. Új vagy nehéz fő gyakorlatoknál úgy helyezkedjen el az óvodapedagógus, hogy a gyermekeknek egyéni instrukciót, segítséget tudjon adni, ha szükségét látja.

A mozgásos játék nem maradhat ki a mozgásos tevékenységből. Olyan játékokat gyűjtünk össze, amiben kooperatívak tudnak lenni.

A levezető mozgásos fantázia játék a mozgástevékenységben arra szolgál, hogy a felfokozott mozgásos állapotba került gyermekeket megnyugtassa és az élménymegosztás létrehozását biztosítsa.

A különböző mozgásos szervezeti formák alkalmazása a gyermekek mozgásszükségletének és mozgásfejlesztésének biztosításáért

Az óvodapedagógus a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játékban, valamint a séta során biztosítja.

Az irányított mozgásos tevékenységet mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal szervezzük meg, differenciált formában, mindenkinek kijáró egyéni segítségnyújtással, ebben a tevékenységben minden gyermek részt vesz. A tevékenység fő részét forgószínpadszerűen kiegészítő mozgás elemekkel gazdagítjuk, hogy gyakorlás közben senki se várakozzon.

Az irányított tevékenységhez éves tervezetet készítünk, melyből hetenként elkészítjük a tevékenység vázlatát. A fejlesztendő képességekből indulunk ki és azokhoz rendeljük a mozgásanyagot.

Mindennapi testedzés ajánlata: a kocogás, futás mindhárom korosztály részére. A futás mennyiségét a gyermekek képességéhez igazítjuk. Minden gyermek tudja, hogy mire képes és mennyi kört fut optimális, egészségfejlesztő testmozgásának biztosításához. A kocogást, futást ebéd előtt szervezzük meg. Ha a gyermekek elfáradnak, joguk van kevesebbet futni vagy nem futni, amit megbeszél a felnőttekkel.

Hetente kétszer a délutáni időszakban „zenés, mozgásos percek” megszervezését végezzük, ahol az óvodapedagógust utánozva 3-5 perces népzeneire változatos térformák és lépések alkalmazásával táncolhatnak a gyermekek és készülhetnek a jeles napok táncházi programjaira.

Szervezünk speciális mozgásfejlesztéseket azoknak a gyermekeknek, akik gerincdeformitásban szenvednek, vagy lábboltozat erősítő tornára van szükségük.

Az 5-6-7 éves gyermekeknek, akik a tehetségígéretük szerinti beválogatáson túljutottak és a mozgásos területen átlagon felüli adottsággal rendelkeznek, szervezünk minden héten heti egy alkalommal téri, kinezetikus tehetségműhelyeket. Ennek programját úgy állítjuk össze, hogy ráépüljön az óvodai fejlesztésre, de ugyanakkor magasabb szintű erő- és állóképesség fejlesztést, koordinációs képességfejlesztést biztosítson a gyermekeknek.

Differenciálásra van szükség a segítségadás mértékében, módjában, a foglalkoztatási formákban, a csapatok összeállításában, eszközadásban és a gyakorlatadásban. Ezzel biztosítjuk minden gyermeknek kijáró egyéni fejlesztést.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a tevékenység során

A mozgásos élmények által kiváltott kommunikáció mint a gyermekek szükségleteinek, kívánságainak szóbeli megfogalmazása, igen változatos kommunikációs lehetőséget kínál a

mozgás, mozgásos játék tevékenységben. Ebben a tanulási helyzetben megjelenik a testbeszéd, az arcmimikájának kifejező ereje, a kéz által üzenhető gesztus, nyelv. Hagyjuk a gyermekeket, hogy esztétikai élményként éljék meg a közös együttes mozgásokat.

Az óvodapedagógus egyénileg értékeli a gyermekeket, hogy tudják, hogy mit csinálnak jól és mit javítsanak. A gyengébb mozgású gyermekeket buzdítjuk és bátorítjuk, hogy ne veszítsék el a mozgáskedvüket. A fő fejlesztési terület keretjatekai és a mozgásos tevékenységek legvégén beiktatott fantáziajátékok stresszoldó helyzetei, gazdag kommunikációra, párbeszédre adnak lehetőséget.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

A gyermek ismeri:

- Az irányokat
- A természetes hely, helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékokat
- A mozgás tevékenység szokás- és szabályrendszerét
- A mozgáshoz használt eszközök helyes fogásait

A gyermek képes:

- Térben tájékozódni, irányokat betartani
- Harmonikusan, összerendezett ütemtartással járni
- A zenés gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan, jó testtartással végezni
- 5 percig kocogni, futni, jól koordinált futó mozgással
- Csúszni, kúszni, mászni a különböző szereken is
- Helyben labdát vezetni, kislabdát távolra és célba eldobni
- Az ugrásokat talajéréskor fékezni
- Kitartó, pontos feladatvégzésre
- Kooperatív játékokra
- Mozdításeszközök előkészítésére, elrakására

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy:

- Szeret mozogni, kitartó a mozgásos játékokban
- Élvezi és tetszik neki a zenés gimnasztika szépsége
- Élvezi a futást, kocogást
- Szeretettel segít kisebb vagy mozgásfejlődésben elmaradt társainak
- Figyelmesen együttműködik társaival a mozgásos tevékenységben

4.6 A környezet tevékeny megismertetése

A tevékenység célja: A gyermekek közvetlen majd tágabb környezetének felfedezése során pozitív érzelmi viszonyának alakítása a természeti, emberi és tárgyi értékek iránt. Ezáltal ismerje meg szülőföldjét, és annak helyi hagyományait, szokásait, a családi kultúra értékeit, hogy annak szeretetére, védelmére folyamatosan befogadóvá váljon.

Célunk továbbá a környezet felfedezése, kutatógatása, vizsgálódása közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyság-, tér- és síkbeli ismeretének gazdagítása. Tapasztalatainak rendezése, melyet más körülmények között is fokozatosan alkalmazni tud. A gyermekek elemi ismeretének megalapozása a szülők segítségével.

Az óvodapedagógus feladatai

- A 3-6-7 éves korú gyermekeknek érthető helyi környezeti értékek összeállítása, természetes helyzetben történő élmény- és tapasztalatszerzés biztosítása, amely számukra sokféle matematikai összefüggésben megvizsgálható, felfedezhető és feldolgozhatóvá válik.
- A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése, és a művészetek integrálása az intellektuális érzelmek gazdagítása érdekében
- A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése, az átélt élmények, a közvetlen tapasztalatok, vizsgálódások, kísérletezések és azok feldolgozása során.

A 3-6-7 éves korú gyermekeknek érthető, valós helyi környezeti témakörök összeállítása, természetes helyzetben történő élmény- és tapasztalatszerzés biztosítása, mely számukra sokféle összefüggésben megvizsgálható, felfedezhető és feldolgozhatóvá válik.

A legkisebb gyermekek ismerkedjenek az óvodával, az ott dolgozó felnőttekkel.

Megfigyeljük az évszakok szépségét, színbeli, jelenségeit, időjárását, növényeit.

Gyűjtünk terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket.

Meglátogatjuk csoporttársainkat, beszélgetünk a család tagjairól.

Megismerkedünk az óvoda utcájával, a környezet fontos épületeivel, pl. boltjaival, fodrászüzletével, az ott található intézményekkel, az ott élő emberekkel, növényekkel, állatokkal.

Felfedezzük a környezet formáit, nagyságbeli jellemzőit, azok számosságát, mennyiségét is.

A téli időszakban vadállatokról készült videofelvételeket (maximum 5-10 perceset) nézünk.

A nagyobb gyermekek tapasztalatait- és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezzük meg. A megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására törekszünk.

A gyermekek az évszakok szépségét, jelenségeit az időjárás-változását megfigyelésük után jelzik az évszakokat bemutató jeltáblákon.

Gyönyörködünk az évszakok növényeiben. Keresünk összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között. Gyűjtünk terméseket, azokat hasznosítjuk.

Végzünk rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtást, azok ápolását, gondozását, a termések betakarítását.

Közösen készítünk albumot az évszakokról gyűjtött képekből.

„A mi családfánk” albumát elkészítjük a gyermekekkel, nézegethetik a családi képeket, bemutatják a család tagjait, otthonukat. A nagyobb gyermekek bemutathatják szüleik munkahelyeit és a család érdeklődését.

Ellátogatunk az óvoda közvetlen környezetében lévő üzletekbe, intézményekbe.

Megcsodáljuk a környezetünkben található esztétikai alkotásokat.

Tervezünk olyan projekt témakört, amely az egészséges életről szól, amelyben táplálkozás, mozgás, öltözködés és az időjárás összefüggése, de az orvos gyógyító munkája és a gyógyszerész segítő, szolgáltató tevékenysége is belefér. Megszervezzük mindehhez a valós élményeket, valamint gyűjtőmunkát, amit a gyermekek a szüleikkel együtt végeznek. A projektek befejezéseként kiállítást alkotunk, amely bemutatja, hogy mi-mindent hoztunk létre a projekt tanulása során.

Tervezünk projekt témát környezetünkben megtalálható járművekről, azok csoportosításáról, a gyalogos közlekedés szabályairól foglalkozunk a rend őreivel.

Felfedezzük az óvoda környezetében élő növényeket, háziállatokat, madarakat, bogarakat. Megismerjük a külső és belső tulajdonságaikat, táplálkozási szokásaikat, a többi állathoz való viszonyulásukat és az emberekhez való kapcsolódásuk jellemzőit.

A téli időszakban vadállatokról szóló videó felvételeket (10-15 perces időtartamú) tekintünk meg.

Megismerkednek az óvoda tágabb környezetével. Felfedezzük helyi környezetünk esztétikai értékeit, községünk épületeit és köztéri szobrait.

Rácsodálkozunk az évszakok szépségére, a színek árnyalatára.

Különleges projekt témakört is tervezünk, amely a víz, levegő, föld témákat érinti, hogy tapasztalatokhoz jussanak a környezetük szennyeződéseiről.

Gondozunk akváriumot vagy floráriumot, madáretetőt.

Megismerkedünk gyógyfüvekkel, mezei virágokkal, vadon termő ismertebb növényekkel is.

Megemlékezünk az állatok (október 04.) a víz (március 22.) a föld (április 22.) és a Madarak fák napjáról is (május 10.).

A nagyobb óvodásoknak feladata a jeles napokra, ünnepekre, rendezvényekre való felkészülés.

A természet kincseit őrző sarokban a gyermekekkel osztályozzuk az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítunk.

Évszakonként erdei óvodai programot is szervezünk, ahol hosszabb-rövidebb időt töltünk ligetes, fás területen.

Az évszakokat bemutató tábla mellett tervezünk napszak – időjárás bemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezelnek.

Ellátogatunk a középületekbe: múzeumba, könyvtárba, kiállító termekbe, építkezésekhez, óvodába, iskolába, vasútállomásra. Ismereteket szerzünk a szárazföldi, légi, vízi közlekedésről.

Megfigyeljük környezetünk háziállatait és hogy hol élnek.

Összehasonlítjuk az ismert állatok környezetét, életmódját.

Video felvételen keresztül mutatjuk be a vadon élő állatok környezetét, életmódját.

A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése és a művészetek integrálása az intellektuális érzelmek gazdagítása érdekében

- A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében, kislétszámú csoportokban, páros munkaformában és egyéni fejlesztéssel történik, a gyermekeket elosztva hetente 2-3 alkalomra.
- Az élmény és tapasztalatszerzések a délelőtti udvari életbe, az élmények feldolgozása a délelőtti csoport termi játékba integrálódnak.
- A téma elindítását megelőzi a felvetett probléma megbeszélése, mely a témában felöleli a természeti, emberi és tárgyi vonatkozásokat.
- Minden projekt témában kezdeményezünk konkrét célú otthoni gyűjtő munkákat, amihez tudatos feldolgozó tevékenységeket, vizsgálódásokat és kísérletezéseket kapcsolunk.
- 2-3 hetes időintervallumban alakítjuk ki a teljes projekt témakör levezetését, feldolgozását.
- Egy témakörhöz legalább három élmény és tapasztalatszerző megfigyelési lehetőségeket tervezünk.
- Az óvodapedagógus segítségével egy projektfalon tervezzük meg a naponkénti tennivalókat.
- Megfigyelés pillanatairól fotókat készítünk, amelyek az élmények felidézéséhez és a projekt végét lezáró albumok készítését segítik.
- Művészeti kiegészítésekkel gazdagítjuk az élményszerzés időszakát.
- A projekt témák feldolgozásában nagy hangsúllyal tervezzük meg a logikus gondolkodáshoz szükséges műveletek sorát, párosítás, felsorolás, kiválasztás, különböző rendező elvek használata, ítéletalkotások, alakí, nagyságbeli, tér- és síkbeli jellemzők tudatos gyakorlásának a lehetőségét.
- A második héttől a gyermekek a projektekhez kitalált fejlesztő játékokat élvezhetik, akár a művészetek integrálásával. A kiállítás, amely bemutatja a teljes projekt folyamatát és ez jelzi a projekt befejezését.

- A projekt jellegű tanulás megkívánja az óvodapedagógus tervező tevékenységét, amelyet egész évre, évszakonként gondolunk végig és a projektekről készített vázlatok hozzájárulnak a tudatos levezetéséhez.
- Egyéni, páros, mikro-csoportos fejlesztő játékokat tervezünk, amelyek az elmélyítést, az egyéni képességek tudatos fejlesztését szolgálják.
- A projekt tanulás ez az egyetlen tanulási típus jelen helyzetünkben, amelyet nem tudunk felülmúlni, ez a pedagógia erősíti a helyi közösségi lét értékeit.
- Tájékoztatjuk a szülőket az élményekről, tapasztalatokról. (visszatekintő)
- Megtervezzük a projekt eredményes levezetéséhez szükséges eszközöket.
- Értékeljük a projektet.

A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése, a problémák azonosítása, megoldása, az átélt élmények, a közvetlen tapasztalatok feldolgozása során tervezett vizsgálódások, kutakodások, kísérletezések tervezésével

A kiscsoportos probléma felvetések, élmény- és tapasztalatszerzések, téma feldolgozások lehetőséget adnak a gyermek- óvodapedagógus, gyermek-gyermek személyes okfejtő, összefüggéseket kereső beszélgetésére.

A projekthez kapcsolódó irányított beszélgetésekben előfordulnak a legismertebb kérdéstípusok: a sugalmazó, rávezető, gondolkodtató kérdések. A változatos kérdések vonatkozhatnak: adatok, tények megállapítására, probléma felvetésre, feladatok értelmezésére, fogalom megnevezésére, ok-okozati összefüggések felfedezésére.

Fontos, hogy minden gyermekre figyeljünk, mert a gyermek jelzi, ha valamit nem ért és azt gyors korrigálással helyre tudjuk hozni és folytatható a beszélgetés.

Fontos, hogy a beszélgetésben a gyermek minden kérdésére hiteles, érthető, pontos választ kapjon.

A projekt jellegű szervezeti formák kiválóan segítik a gyermekek szókincsének gazdagítását. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy alkalmazzuk és gyakoroljuk a viselkedés alapvető szabályait, a köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, az érzelmeik közvetítését a kommunikációs szituációkban. A projekt jellegű tanulás során igyekszünk minél több lehetőséget adni a spontán beszéd formáinak széles körű gyakoroltatására, a metakommunikáció egyre változatosabb megoldásaira a kontextusos és az összefüggő beszéd alkalmazására.

A projektek tele vannak matematikai, logikai összefüggésekkel, melyet a gyermekek játszva a tapasztalatok logikus rendezésével sajátítják el. A matematikai tapasztalat szerzés fontos alkotóeleme a gyermeke értelmi képességeinek, a beszéd és gondolkodás együttes fejlődésének. ezért tudatosan gyakoroltatjuk a matematikai kifejezéseket.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

A gyermek ismeri:

- A tevékenységhez szükséges viselkedés alapvető szabályait
- Azokat a magatartásformákat, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek
- A gyalogos közlekedési szabályokat
- A környezetében lévő művészeket, mestereket, esztétikai alkotásokat
- Mennyiségi, alak, nagyság, tér- és síkbeli formákat
- A sajátos nevelési igényű gyermekek valóságosan ismerjék környezetüket a sokoldalú érzékeltetés által és biztonságosan tájékozódjanak benne.

A gyermek képes:

- Különbséget tenni az évszakok között, napszakok között
- Megszámlálni bármit legalább 10-ig és azokat mennyiség, nagyság, forma, szín szerint rendezni és összehasonlítani
- Irányokat és a szófajokhoz társuló igekötőket, névutókat pontosan alkalmazni
- Betartani a gyalogos közlekedés szabályait
- Élményeit kontextusos helyzetben elmondani
- A beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető módon beszélni
- Az alapvető viselkedési szabályokat betartani
- Önállóan, otthonosan mozogni az óvoda egész területén.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- Szereti a környezetét, gyönyörködik a szépségében
- Örömmel ismer rá a környezetében lévő intézményekre, szolgáltató üzletekre, művészeti alkotásokra, s azokra az emberekre, akiket ott megismert
- Szeretettel beszél azokról a házi állatokról, amelyekhez személyes kapcsolata társul
- Fontosnak tartja a gyalogos közlekedés szabályait, amelyet igyekszik betartani, betartatni a kisebbekkel
- Törekszik azoknak a magatartási formáknak, szokásoknak betartására, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek
- Élvezettel nézi a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken videó felvételeket, fotókat
- Érdeklődő, szívesen beszélget, kérdez a felnőttektől, társaitól egyaránt.

4.7 Munka jellegű tevékenység

A tevékenység célja: a gyermeki munkajellegű teendők megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermekek munkához való viszonyulását. A sokféle munkajellegű teendők, tevékenységek biztosításával a gyermekek jussanak el odáig, hogy szívesen és örömmel végzik a munkafolyamatokat.

További célunk, hogy a gyermekeknek a munkavégzéshez szükséges képességeik kialakulhassanak, ami közben formálódhat önálló felelősségük, társas együttműködésük, kooperatív egymásra figyelő munkavégzésük.

Az óvodapedagógus feladata

- A felnőttek mintáján keresztül a gyermekek pozitív beállítódásának, viszonyulásának megalapozása a munkajellegű tevékenységekhez
- Különböző típusú munkajellegű tevékenységek biztosítása, munkafolyamatának megismertetése s azok feltételének megteremtése
- A gyermek nyelvi képességének fejlesztése a munkajellegű tevékenységek elvégzése során.

A felnőttek mintáján keresztül a gyermekek pozitív beállítódásának, viszonyulásának megalapozása a munkajellegű tevékenységekhez

Az óvodások munka jellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd később a közösségért végzik. Kezdetben segítségünkkel, később teljesen önállóan, öntevékenyen vesznek részt benne, az óvodapedagógus sugalmazó, bátorító és elismerő szeretetével.

A felnőtt mindegyik munkafajtánál mintát ad az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítünk a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömet, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét.

Értékelésünk buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

Mindig elmondjuk, mit, miért csinálunk. Magukért és másokért végzett teendők, feladatok elvégzését, amit szívesen és aktívan vállalnak.

Az óvodába lépéstől kezdve elindítjuk az önkiszolgálás munkafolyamatait. A gyermekek öltözködésében, tisztálkodásában, étkeztetésében, játékhasználatában ezekben alkalmazzuk a szokástanulási módszereinket. Ezekben a tevékenységekben próbáljuk elérni, hogy a gyermekek minél hamarabb a maguk kiszolgálásában önállóvá váljanak.

A közösségért végzett tevékenységek egyik kiemelt formája a naposi munka, amelyet bármelyik tevékenységben alkalmazhatunk és úgy variálhatjuk a munkafolyamatokat, hogy az a nyugodtabb óvodai élethez hozzájáruljon. A csoportban dolgozó felnőttek közösen tervezik meg a kialakított szokásrendszert, hogy azonosan értelmezzék, alkalmazzák.

A gyermekek étkeztetésének differenciálásaát jobban elősegíti az önkiszolgálás.

A naposi munka bővíthető a különböző játékterek, kuckók rendbetételével.

A munkaformákat tekintve a páros munkát és a mikro-csoportos szervezeti formát alkalmazzuk.

A munkafajták lehetnek játéktisztítás, játékjavítás, csoportterem díszítése, évszaki munkák az udvaron.

Önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízatások, főképpen egyéni feladatok. A gyermekek önállóságát, felelősségvállalását fejlesztjük. A növényápolás és állatgondozás nem csak a természeti tevékenység része, hanem folyamatos munkajellegű feladat is.

A legkisebbek megfigyelik a növények, állatok gondozását. A kerti munkában követik a termékek, falevelek elszállítását, a nagycsoportosok veteményezését, a növények öntözését, közreműködnek a termékek összeszedésében.

A nagyobb óvodások képességüknek megfelelően együtt működnek az óvodapedagógusokkal és kisebb csoportokban önállóan tüsténkednek a növények gondozásában.

Készítenek a csoportok virágágyást vagy veteményeskertet, hogy gyönyörködni tudjanak a saját kiskertjükben.

Az óvodapedagógusok a munkajellegű tevékenységeket évszakonként megtervezik, elemzik és értékelik az eredményeket.

A fejlesztő értékelést folyamatosan alkalmazzuk a munkavégzés során, erősítjük bennük a munka fontosságát a munkához való pozitív viszonyukat, munkaszeretetüket.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a munkajellegű tennivalók elvégzése során

A beszéd és kommunikációs képességek fejlesztésének számos lehetőségét kínálják a munkajellegű teendők, melyek a gyermek-óvodapedagógus, a gyermek-dajka, a gyermek-gyermek közötti kapcsolatteremtő, megismerő, együttműködő kommunikatív helyzetek.

Az önkiszolgáló tevékenységek fokozzák a gyermekek beszéd aktivitását, közlékenységét, mert sokszor segítségre szorulnak, vagy megszeretnék tanulni a munkafolyamatokat az étkezési, öltözködési, tisztálkodási szokásokat. A munkajellegű tevékenységekben gyakran előforduló beszédhelyzetek, a megszólítás udvarias formái, a szóbeli instrukciók, ténymegállapítások, tényközlések, kérések. Nem maradhat el a buzdítás, dicséret, bizalomelőleg biztosítása.

A naposi munka több gyermek együttműködését kívánja, ebben a munkában a gyermek-gyermek közötti beszéd helyzeteknek a gazdagítása jelenik meg.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén:

A gyermek ismeri:

- A munkajellegű feladatokhoz szükséges eszközöket, és azok használati módját
- A munkafolyamatokat, és azok szabályait.

A gyermek képes:

- Az önkiszolgáló teendőit önállóan elvégezni
- Közösen, kooperatívan dolgozni párban és mikro-csoportokban
- A naposi munkát közös megegyezéssel, kooperatívan, igényesen teljesíteni
- Az egyéni megbízatásokat felelősségteljesen teljesíteni
- Közreműködni a növények és állatok igényes gondozásában
- A kitartó munkavégzésre, a kapott feladatok elvégzésére

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy:

- Örömmel dolgozik társaival
- Szívesen teljesíti kötelességeit, és boldogan újságolja szüleinek a munkavégzéseinek eredményeit
- Szeretettel elfogadja a felnőttek tanácsait
- Munkafolyamatokban szívesen segít a rászoruló társainak
- A sajátos nevelési igényű gyermekek fogyatékoságuk mértékében végezzenek munkát közösségükben, kapcsolódjanak be környezetük rendjének helyreállításában.

5. KIEMELT, DIFFERENCIÁLT FEJLESZTÉSEK

5.1 A gyermekek egyéni fejlesztése

A hátrányok leküzdéséhez az egyéni fejlesztésekre szüksége van minden gyermeknek.

Arra törekszünk, hogy minél több egyéni segítséget tudjunk adni az iskolaérettség eléréséhez és a sikeres iskolakezdéshez. Kiemelt feladatunk a gyermekek fejlődésének nyomon követése, amely elengedhetetlen az egyéni fejlesztések tudatos megtervezéséhez, biztosításához.

A programunk célja, hogy a gyermekeknek olyan egyéni fejlesztési rendszert biztosítsunk, amely minden gyermeknek a fejlődését félévenként nyomon követi, majd az eredmények függvényében, minden gyermeknek fejlesztési tervet készít és biztosítja a program napirendjében a fejlesztési lehetőségek időkereteit.

Célunk, hogy minden szülőnek félévenként a gyermeke fejlődéséről és a fejlődés eredményéről részletes tájékoztatást adjunk.

A nevelőtestület feladatai:

- A gyermekek egyéni fejlődésének és fejlesztésének folyamatszabályozása szerint: a nyomon követéshez szükséges dokumentumok előkészítése, a gyermekek megfigyelésének elindítása, a fejlettségi mutatóinak folyamatos rögzítése, valamint a gyermek egyéni fejlesztési tervének elkészítése, a fejlesztés beindítása, elvégzése és annak értékelése
- A szülők korrekt, empatikus tájékoztatása a gyermeke megfigyeléséről és a fejlesztések tapasztalatairól
- Az óvodai szinten működtetett „Gyermekek egyéni fejlődését, fejlesztését segítő szakmai team” munkájában aktív együttműködés megteremtése.

A gyermekek egyéni fejlődésének és fejlesztésének folyamatszabályozása szerint a tennivalók értelmezése

- Az óvodapedagógus a csoportba felvett gyermekek anyagait személyre szólóan összekészíti egy dossziéba
- A gyermek anamnézisének, amit az első családlátogatáson a szülővel együtt töltenek ki az óvodapedagógusok
- Kitölti a gyermek befogadási időszakáról szóló formanyomtatványt
- Elvégzi a személyiség struktúrában kidolgozott Gyermektükör első félévi fejlődési mutatóinak megállapításait, bejegyzéseit (mozgás fejlődés, érzelmi, szociális, értelmi-beszédfejlődés)
- Elkészíti minden gyermeknek az egyéni fejlesztési tervét (a fejlesztés április végéig tart)
- Rögzíti az eredményeket a fejlesztési tervben található értékelésekben
- A fejlesztés adminisztrálása május végéig megtörténik, amit a szülővel egyéni beszélgetés keretében megbeszélünk. A fejlesztések tartalmát, módszereit és eszközeit is megmutatjuk a szülőknek
- A tájékoztatás időpontját szülői aláírással rögzítjük az erre alkalmas formanyomtatványon.

5.2 A gyermekek tehetséggondozása

Programunk célja, hogy olyan óvodapedagógiai tehetséggondozói rendszert adjunk az óvodapedagógusok kezébe, mely a gyermekek teljes személyiségfejlesztésének pedagógiai folyamatába beágyazottan biztosítja a Nemzeti Tehetségprogram Általános alapelveinek betartásával, a gyermek tehetségigéretes adottságainak kibontakoztatását, a tanulás iránti érdeklődésének felkeltését és a szülők megnyerését.

További célunk, hogy ebben az életkorban pozitív szemlélettel minden gyermeknek esélyt adjunk a legjobb átlagon felüli adottságának és kreatív, motivációs adottságainak kibontakoztatásához.

A nevelőtestület feladatai:

- a gyermekek tehetséggondozása a kidolgozott folyamatszabályozás szerint: a gyermekek átlagon felüli adottságainak kétéves időintervallumban történő azonosítása a csoportokban és az adatok rögzítése a Komplex Gyermektükörbe. A gyermekek beválogatása a tehetséggondozó műhelyekbe, a műhelyek beindítása és működtetése, a műhelymunkák hatásvizsgálatainak elvégzése, valamint a dokumentumok folyamatos kitöltése
- A szülők tájékoztatása, bevonása a gyermekek tehetséggondozásába
- Az óvodai szinten működtetett „Tehetséggondozó team” alkotómunkájában együttműködés, együtt gondolkodás megteremtése.

A gyermekek óvodai tehetséggondozásának értelmezése a kidolgozott folyamatszabályozás szerint

- Az óvodai tehetséggondozásban a teljes nevelőtestület különböző szerepekben, feladatok elvégzésében vesz részt.
- Az óvodapedagógusok ellátják a csoportokba járó 3-4-5 éves gyermekek folyamatos megfigyelését, a tehetségígéretes adottságaiknak azonosítása érdekében
- Az óvodapedagógusok tudatosan keresik a tehetségígéretekre jellemző személyiségjegyeket és a speciális tehetségterületek képességjellemzőit, amelyek alátámasztják, hogy egy-egy gyermeket melyik műhelybe javasolnak
- A döntésüket folyamatosan meghozhatják, de a gyermek 5 éves korára ezt a döntést adminisztrálni szükséges
- A műhelyvezető 30 órás komplex tehetségprogramot készít a beválogatott gyermekeknek
- Októbertől április végéig meghatározott heti azonos napon és időpontban tartja meg a műhelyfoglalkozást
- A munka értékelését gyermekekkel, szülőkkel, óvodapedagógusokkal és a műhelyvezető önértékelésével hatásvizsgálatok formájában történik, melynek eredményei adják a következő év tervezéséhez, fejlesztéséhez a feladatokat.
- A munkájukat műhelynapló alapján dokumentálják, melyben minden fontos információ megtalálható a tehetséggondozás elméletének és gyakorlatának szempontjából

A szülők tájékoztatása, bevonása a gyermekek tehetséggondozásába

- A szülők komoly partnerei a tehetséggondozó munkának. Az óvodába felvett gyermek szüleinek az igazgató ad elsőként tájékoztatást az intézmény tehetséggondozó munkájáról, elmondja a program társadalmi célját, a Nemzeti Tehetségprogram alapelveit. Azoknak a gyermekeknek, akiknek az óvodapedagógusok nem tudták kimutatni az átlagon felüli speciális adottságát, azoknak interperszonális, intraperszonális képességeit fejlesztjük.
- Tájékoztatás adunk a Tehetség programról és az egész éves munkaterről, működésük feltételeiről. Lehetőséget adunk a szülőknek, hogy félévkor és év végén közvetlenül részt vehessenek a műhelymunkában.

6. INTEGRÁLT NEVELÉS AZ ÓVODÁBAN

Óvodánkban az alapító okirat szerint lehetőség van a sajátos nevelési igényű gyermekek integrált nevelésére.

Az intézmény elláthatja a többi gyermekkel együtt nevelhető, érzékszervi fogyatékos – nagyothalló, enyhe fokban értelmi fogyatékos, valamint a megismerő funkciók, vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességével – született gyermekeket.

A nevelési intézményt a szülő választja ki a tanulási képességeket vizsgáló szakértői bizottság véleménye alapján.

Az érintett gyermekek a különleges gondozást életkoruktól és állapotuktól függően az óvodai nevelés keretében is megkaphatják, ehhez a nevelési programunk keretén belül a lehetőségek biztosítottak.

Nevelési programunk szerint a gyermekek tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak s általuk fejlődnek. A gyermekek értelmi képessége, érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képszerű szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik, melyhez társul az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés.

Ez a keret lehetővé teszi, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek közül a gyermekközösségben eredményesen fejleszthetőket integráltan nevelhessük a sajátos nevelési igénytől és a gyermekcsoport létszámától függően.

Nevelési programunk a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztésében az alábbi szempontokat helyezi előtérbe.

- A gyermek harmonikus személyiségfejlődését, a másságot elfogadó nevelői légkör megteremtése.
- Annyi segítséget kapjon a gyermek az óvodai nevelés során, amennyire szüksége van, ezáltal is elősegítve, hogy mielőbb képes legyen az önálló életvitelre.
- A gyermek számára biztosítani kell a szakszolgálatok igénybevételének lehetőségét sajátos nevelési igényüknek megfelelően (orvos, pszichológus, gyógypedagógus, utazó gyógypedagógus – (érezékszervi problémák esetén, gyógytestnevelő) a kiemelt normatíva terhére.
- Az óvodánkban a sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni fejlesztéséhez a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképesítéssel rendelkező gyógypedagógust, utazó gyógypedagógust alkalmazunk, az ágazati jogszabályokban meghatározottak szerint, az egyenlő bánásmód követelményeit érvényesítve.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- A sajátos nevelési igénynek megfelelő egyéni foglalkozás eredményeként a speciális iskolai életre alkalmassá vált a gyermek.

6.1 Óvodai fejlesztő program

Sajátos nevelési igényű gyermekek részére

I. TANULÁSBAN AKADÁLYOZOTT ENYHE ÉRTELMI FOGYATÉKOS GYERMEK

A spontán tanulást, a társakkal való együttműködést a kommunikáció fejlődését segíthetik azok az élmények, tapasztalatok és minták, amelyeket a gyermek a kortárs csoportokban megél.

Gondoskodni kell a folyamatos gyógypedagógiai megsegítésről ill. logopédiai fejlesztésről.

Óvodai fejlesztés:

- Beszédképesség fejlesztése
- Beszédészlelési – megértési problémák kezelése
- Szókincsbővítés
- Különböző relációkban történő tájékozódás
- Grafomotoros kivitelezés fejlesztése
- Auditív és vizuális emlékezet fejlesztése
- Mozgásfejlesztés

Sikerkritériumok:

- A gyermek beilleszkedése az óvodai közösségbe, fejlődése és az együtt haladás lehetősége
- Az együttnevelésben érvényesül a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet a gyermek egyéni fejlődési sajátosságaihoz alkalmazkodva.

II. LÁTÁSSÉRÜLT GYERMEK

A speciális gyermekekre szabott pedagógiai program meghatározhatja a látásélesség mellett a látássérülés kóroki tényezője, a látássérülés bekövetkeztének időpontja és a látássérüléshez esetleg csatlakozó egyéb fogyatékoság, rendellenesség.

A látássérült gyermekek esetében segíteni kell:

- A részvételt a közös játékban
- A közösséghez való alkalmazkodást
- A viselkedési formák megtanulását, gyakorlását
- A közösség előtti szereplést
- Az önkiszolgálás megtanítását
- A tárgyak és helyük megismerését
- A rendszereteket, higiénit - a szem és a kéz tisztántartását.
- A fizikai terhelhetőséget
- A nagymozgások fejlesztését – mozgás koordinációt, mozgás biztonságát
- A térbeli tájékozódást a látás felhasználásával
- A finommozgások fejlesztését
- A mozgáskoordináció fejlesztését.

III. KÉTOLDALI IDEGI EREDETŰ SÚLYOS NAGYOTHALLÓ HALLÓKÉSZÜLÉKET HASZNÁLÓ GYERMEK

Óvodai fejlesztés:

- Nyelvi kommunikáció megindítása
- Kommunikációs igény és tevékenység állandó erősítése
- Beszédértés és szókincsfejlesztés
- Szintaktikai elemek nyelvhasználatba építése
- Beszédérthetőség folyamatos javítása
- Hallási figyelem fejlesztése
- Egyszerű utasítások megértése
- Rajzolás, színezés, válogatás, építés
- Mozgásfejlesztés, mozgásügyesítés
- Mondókázás

Az eredményes fejlesztés feltételei:

- A gyermeket körülvevő környezet minden elemében a nyelvi kommunikációs helyzetekhez kötött alkalmazása
- A beszédértés és a konkrét megnyilvánulást segítő egyéb eszközrendszerek használata
- A családi szociális háttér bekapcsolása a kommunikációs fejlesztés rendszerébe
- A speciális fejlesztést – szurdopedagógiai szakos gyógypedagógiai tanár, ill. hallássérültek pedagógiája szakos gyógypedagógiai tanár (terapeuta) végezheti.

A hallássérült gyermek integrált nevelésének várható eredményei:

- A környezet pozitív beszédmintájának hatására fejlődik a gyermek
- A gyermek gondolatait nyelvi formába öntve fogalmazza meg, tökéletesítve a nyelvhasználatot
- A „normális” magatartás mintát követi a gyermek
- Önfegyelemre és nagyobb önállóságra tesz szert
- Munkatempója gyorsul
- Kialakul a reális énképe, önértékelése
- Meggyőződik erős és gyenge oldaláról
- Egyéni képességeinek megfelelően törekszik a gyermek magasabb követelményeknek megfelelni, hogy a társadalmi beilleszkedési nehézségek minimálisra csökkenjenek.

7. A PROGRAM KAPCSOLATRENDSZERE

❖ Az óvoda és a család

Az óvoda a családdal szorosan együttműködve segíti a gyermekek fejlődését.

A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. A szülő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, viszont az óvodapedagógusnak van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, amely alapján hatékony segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, bizalmon alapuló partneri együttműködésük elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében. A családdal kapcsolatos információkat diszkréten kezeljük.

Körütekintően szervezzük meg és szabályozzuk a szülőkkel együtt kialakított együttműködés formáit, mely a folyamatos információk áramoltatását, a szemléletformálást az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit és a fejlődés eredményeit hivatott közvetíteni. A szülők, nagyszülők segítik az óvoda érzelmi, szociális, művészeti nevelését, hogy a választott értékeinket minél magasabb szinten tudjuk teljesíteni.

A kapcsolattartás formái:

- A **családlátogatást** még a befogadás időszakában hasznos elvégeznünk, mert a gyermek szociokulturális környezete sok információt ad a gyermekek megismeréséhez. A családlátogatáson kitölthető a gyermek anamnézise.
- **Anyás befogadás** alkalmas arra, hogy a szülő megismerje az óvodai életet, a gyermekek szokásait, az óvodapedagógusok és dajka nénik személyiségét, a környezet légkörét, ugyanakkor az óvodai szakemberek megismerhetik az anya és a gyermek kapcsolatát, viselkedési és reakciós jellemzőjüket
- A **napi kapcsolattartás**, elengedhetetlenül szükséges, hogy a szülő teljes mértékben tájékozott legyen a gyermekével történt napi lényeges eseményekről

- **A szülői értekezletet** félévente vagy évszakonként egy alkalommal tartunk, ahol a csoport általános feladatait, félévi nevelési és fejlesztési terveket jeles napokat, rendezvényeket ismertetjük a szülőknek
- **A szülő tájékoztatása a gyermeke egyéni fejlődéséről** félévenkénti beszélgetések során a gyermekek fejlődését nyomon követő „Gyermektükröt” mutatjuk be a szülőnek valamint a féléves fejlesztési tervet és annak eredményeit
- **A szülőkkel együtt szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, hangversenyek, kirándulások** mind azt szolgálják, hogy igazi közösségé tudjon válni az óvoda a szülőkkel együtt
- **Igény és elégedettségi vizsgálatok** hasznos visszajelzést adnak az óvoda működéséről és az óvoda pedagógiai munkájáról. Élünk ezzel a lehetőséggel, hogy megismerjük a szülők igényeit, elégedettségét és elégedetlenségét. Az eredményeket és az intézkedéseket nyilvánosságra hozzuk.

❖ **Az óvoda és bölcsőde kapcsolata és a kapcsolattartás formái**

Az óvoda közvetett partnerei közé tartozik a bölcsőde.

A községben nem működik bölcsőde, de esetenként fogadunk a városi bölcsődéből gyermeket. A gyermekeket óvodába lépés előtt ezek az intézmények is nevelhetik, ezért az átmenet zökkenőmentessé tétele érdekében, olyan eseti kapcsolatot alakítunk ki, melynek során egymás nevelőmunkáját megismerjük, segítjük.

A kapcsolattartás formái: tapasztalatcserék, továbbképzések, látogatások, szülői értekezletek.

❖ **Az óvoda és az iskola kapcsolata és a kapcsolattartás formái**

Tartalmas kapcsolat alakítottunk ki és alakítunk ki a jövőben is a Herédi és Hatvani iskolákkal, amelyek ellátják a kerekharaszi gyermekek oktatását.

Ezáltal a gyermekek zavartalan iskolakezdését is elősegítjük.

A kölcsönös érdeklődés hozzájárul egymás nevelési céljainak, elképzeléseinek megismeréséhez, megértéséhez.

Az ovi-galéria művész patronálóival szervezzük az ovi-galéria és az évszaki hangversenyeket.

A kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatcserék, tájékoztatások a gyermekek egyéni fejlődési üteméről, várható alkalmazkodási nehézségekről, értekezletek, munkaközösségi foglalkozások, továbbképzések, egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel, közreműködés és a közvetlen partneri kapcsolatok megbeszélése, tervezése, értékelése.

❖ **Az óvoda és a közművelődési intézmények kapcsolata és kapcsolattartási formái**

Kapcsolatunk van a közművelődési intézményekkel:

Könyvtárral, múzeummal, művelődési házzal.

Az intézmények kínálatából úgy válogatunk, hogy az elősegítse a nevelési feladatok sokoldalú, színes megoldását.

A kapcsolattartás formái: látogatás, tájékoztatás, rendezvényeken való részvétel.

❖ **Az óvoda és a fenntartó kapcsolata**

Az igazgató, mint a fenntartói kapcsolatért felelős személy, olyan pozitív kapcsolat kiépítésére törekszik, amely alapja a korrekt együttműködés és a megfelelő információ áramlás megvalósítása.

Kapcsolattartás formái: tájékoztatás az óvodát érintő kérdésekben, kölcsönös információ áramlás, igazgatói beszámoló, rendezvényekre való meghívás, az intézményi önértékelés keretében a partneri igény- és elégedettség mérések eredményeinek megküldése.

❖ **Az óvoda egyéb kapcsolatai**

Kapcsolatunk van:

- A szakmai egyesületekkel, műhelyekkel (Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete)
- A pedagógiai szakszolgálati intézményekkel, logopédus, szakértői bizottság, tehetséggondozás
- Oktatási Hivatallal, Heves Vármegyei Pedagógiai Oktatási Központtal (POK)
- Történelmi egyházakkal
- Az egészségügyi, gyermek- és ifjúságvédelmi intézményekkel (védőnő, orvos)
- A Hatvan városban működő nevelési és oktatási intézményekkel (óvodák, iskolák)

Kapcsolattartó személyt rendelünk minden partnerünkhöz, aki összekötő szakemberként ápolja a gyermekek nevelése érdekében szükséges együttműködést. Partnereinket ismétlődő rendszerességgel kérdezzük meg az elégedettségéről, elégedetlenségéről, igényeiről.

Az összegyűjtött információkat közösen megbeszéljük, s ha szükséges, intézkedési tervet készítünk az együttműködés javítása érdekében.

8. AZ ALTERNATÍV PROGRAM ERŐFORRÁSAI

8.1 Személyi feltételek

Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

- A nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára.
- A nevelőmunkát az óvoda teljes nyitvatartása alatt az óvodapedagógus végzi.
- Személye elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért fontosnak tartjuk, hogy a nevelési programunk által felvállalt a művészetek tradicionális értékeit hitelesen közvetítjük. Felvállaljuk az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is. Énekekkel, mesemondással, bábozással, esztétikai élményhez juttatjuk a gyermekeket.
- Fejlesztésükhöz egyéni módszereket alkalmazunk úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önbizalma kialakulhasson. Lehetőséget teremtünk a szakmai tájékozottság, szaktudás fejlesztéséhez, az önművelődésre. Felhasználjuk a szakmai művészeti egyesület által nyújtott lehetőségeket.
- Óvónőinkre jellemző a humanizmus, a pedagógiai optimizmus, tetteikben érezhető a hitelesség, tapintat és az empátia.
- Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. A párban dolgozó pedagógusok tudnak együtt tervezni, tudnak összehangoltan, feladatokat megosztva dolgozni. Képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat egyeztetni a program szellemében. (Ehhez szükséges a két óra átfedési idő)
- Közösén készítik a terveket, a gyermekek képességének felméréséről, az egyéni fejlesztések biztosításáról és az eredmények rögzítéséről. A szülőket mindezekről folyamatosan tájékoztatják. Bevonjuk a dajkákat az erkölcsi és szociális képességek fejlesztésébe és az egészséges életmód szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe.

A dajkák teljes partnereink az óvoda szépítésében, higiénijának megteremtésében.

Egy-egy szakmai feladat elvégzéséhez, a szakmai munka méréséhez, elemzéséhez, értékeléséhez, valamint a szervezet társas, szakmai kapcsolatának karbantartására, szakmai teameket hozunk létre. A közösség tagjaként valamennyien felelősséget vállalunk a közösén kitűzött célok- és feladatok megvalósításáért.

A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatokban, döntéshozatal előtt őszinte, nyílt véleménnyel segítjük a gyermekek érdekét legjobban szolgáló megoldás kialakítását.

Az óvodában folyó munkát az igazgató koordinálja:

- irányítja pedagógiai, tanügy igazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, műszaki, közéleti, menedzselési feladatainak ellátása során.
- az igazgató a lehetőségek optimális felhasználásával biztosítja a jól megszervezett munkát a fejlesztéshez szükséges feltételeket a szakemberek felelősségteljes önálló feladatvégzését.

8.2 Tárgyi feltételek

Programunkban a művészetek eszközeivel kívánunk erősebben hatni a gyermekek személyiségére, ezért a következő eszközök meglétéről gondoskodunk:

- Esztétikus **meseszoba** (kuckó)
- Mese párnák, meleg szőnyegek, mesefotel, kincsesláda, bábok, könyvek, gyertyák, magnó, albumok a tanult mondókákról, versekről és a mesékről, kedvenc báb, hívóképek.
- Esztétikus **énekes kuckó**
- Hangszerek: furulya, metallofon, dob, ritmusbot, csörgő, triangulum, cintányér, kisebb-nagyobb csengő, népi hangszerek, gyermek – óvónő által barkácsolt ritmushangszerek, hangsíp vagy hangvilla, szimbólumok a tanult dalokról.
- **Alkotó rajzos tér**
- Képalakításhoz különböző méretű rajzlapok, színes papírok, festékek, színes ceruzák, zsírkréták, pasztellkréták, filctollak, viaszkréták, fonalak, anyagok, madzagok, esztétikus eszköztároló lehetőségek, a rajzos csoportszoba részben a gyermeki munkáknak kialakított polc és tábla, melyre a gyermekek kitéphetik rajzaikat, ezt nevezzük mimigalériának.
- **Plasztikai munkához** agyag, gyurma, fadarabok, termések, magok, kavicsok, szövőkeretek, fonalak.
- Esztétikus **ovi-galéria**, ahol művészeti alkotásokat állítunk ki évszakonként.
- Fényképezőgép, magnó, interaktív tábla, projektor, laptop: a gyermekek önmegismeréséhez, zenei élménykövetítéshez, vadállatok életének megismertetéséhez, az óvoda ünnepeinek, hangversenyeinek, ovi-galéria eseményeinek rögzítéséhez a felvételek többszöri megtekintéséhez.
- **Környezet tevékeny megismertetése tevékenységi terület**, ahol a természet kincseinek gyűjtésével a gyermekek által készített egyes évszakokat tartalmazó albumaival, akváriummal, floráriummal.
- Az **udvaron** a zajtól védettebb területen, énekes játékok, dramatikus játékok, bábjátékok játszásához alkalmas hely biztosított.
- Különböző kézi szerek a zenés-mozgásos percekhez, pl.: labda, babzsák, kisebb-nagyobb karika, rövidebb-hosszabb szalag, bot, különböző színű kendők, zászlók
- A programhoz felhasznált irodalomjegyzékben felsorolt szakkönyvek.
- Esztétikus tájékoztató táblák az évszak projekt bemutatásához a program rendszerének ismertetéséhez a bátorító nevelés elvének ismertetéséhez az általános tájékoztatáshoz, valamint a gyermekek eredményeinek bemutatásához.
- A gyermekek által használt tárgyi felszereléseket számukra hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelve helyezük el.

9. A PROGRAM TERVEZÉSE, ELLENŐRZÉSE, ÉRTÉKELÉSE

9.1 A program szakmai működését tervező dokumentumok.

Dokumentumtípusok	Tervezési időkeretek	Az egyesület által biztosított dokumentumok megtalálhatósága
Az alternatív óvodapedagógiai program csoportnaplója	1 nevelés év	Csoportnapló negyedik változatának átadása digitális formában
A gyermekcsoport nevelési terve	Fél év	A csoportnaplóban megtalálható
A gyermekcsoport tevékenységi terve	Negyedév	A csoportnaplóban megtalálható
Eseménytervek	Havonta	A csoportnaplóban megtalálható
Komplex Gyermektükör – a gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció	Három-négy éves folyamatos	Internetes formában letölthető
Az óvodapedagógiai programban meghatározott teendők, tevékenységi formák megfigyelése	Három/négyéves folyamatos	Internetes formában letölthető
Műhelynapló a tehetség gondozás levezetéséhez	Évenként	Könyv formátumban biztosított

Az igazgatói munkaterv hivatkozott képez az óvoda pedagógiai programja és az óvodapedagógusok gyermekcsoportokra elkészített tervei között.

Minden tevékenységhez szükség van arra, hogy a pedagógus egy éves távlatban átlássa, hogy mit szeretne megtanítani a gyermekeknek. Ezekből az elkészült éves tervekből könnyen meghatározhatók rugalmasan, mi kerüljön át a csoportnaplóba. A vázlatírást ajánljuk gyakoronokoknak, óvodapedagógusoknak.

9.2 Igazgatói, szakmai ellenőrzések

- Az igazgatói munkaterv tartalmazza az igazgatói ellenőrzési tervet mely lehetőséget ad minden évben ahhoz, hogy az alternatív program alkalmazási minőségét folyamatosan nyomon kövesse.
- Az igazgató a folyamatos információ gyűjtése, a nevelési év értékelései, ellenőrzési dokumentumai alapján eldönti a következő év ellenőrzési témáját és a munkaterv részeként elkészíti arra az évre szóló ellenőrzési tervét.
- Az ellenőrzési terv tartalmazza az ellenőrzés témáját, a törvényi és az alternatív program idevonatkozó hivatkozásait, a nevelőtestület teljesítési szintjéhez tervezett sikerkritériumokat és az ellenőrzés témájában használt dokumentumokat.
- Az igazgató a nyitó értekezleten ismerteti az elkészített ellenőrzési tervét, megfigyelési táblázatát.
- A megfigyelési táblázatot megkapják a csoportban dolgozók, hogy felkészülhessenek az ellenőrzésre.
- Az ellenőrzöttek a csoportnaplóban rögzítik az ellenőrzés paramétereit: idejét, helyét, azokat a feladatokat, amelyeket az igazgató a helyzetfelméréshez igényel.
- Az ellenőrző személy a tervezetnek megfelelően elvégzi az ellenőrzést. Lehetőség szerint az egy csoportban dolgozó szakemberek együtt vesznek részt az ellenőrzés teljes folyamatában. (A dajkára is érvényes, ő is része az ellenőrzés teljes folyamatának.)
- Az ellenőrzés után az ellenőrzött személy kifejti elemzését, értékelését saját munkájáról.
- Az ellenőrző személy nyilvánosságra hozza feljegyzéseit, észrevételeit és az ellenőrzötteknek ismerteti.
- Ha az ellenőrzött személyek egyetértettek az ellenőrzés minősítésével, az ellenőrzés lezárul, az ellenőrző lap és a záró összegzés kitöltésével, aláírásával.
- Ha az ellenőrzött személy nem ért egyet az ellenőrzés minősítésével, az ellenőrzést megismétlik a nevelőtestület által meghatározott belső szakemberrel.
- Az ellenőrzés anyagát megbeszélte helyen tárolják.
- Az ellenőrzés sikerkritériuma mindig a pedagógiai program céljaira, az SZMSZ-ben rögzített követelményekre épül.
- Az ellenőrzés teljes folyamata nyitott, konstruktív, együttműködő és mindenki számára megismerhető.

10. ÉRVÉNYESSÉGI NYILATKOZAT

A helyi pedagógiai program érvényességi ideje:

A nevelőtestület határozata alapján érvényes: 2024. március 01-től visszavonásig.

A helyi pedagógiai program az alábbi indokok miatt módosítható:

- Hálózatbővítés, leépítés
- Szervezeti átalakítás
- Ha a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt
- Ha egyéb érdekegyeztető fórum, módosítást javasol
- Törvényi változások miatt.

A programmódosítás előterjesztésének előírása:

- Írásbeli, illetve részletes szóbeli előterjesztés a nevelőtestületi értekezleten.

11. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A Kerekharaszi Csillagfény Óvoda Pedagógiai Programját készítette az intézmény nevelőtestülete:

Kerekharaszt, 2024. február 05.

Uyvári Bekecs Marianne

nevelőtestület nevében

Molnár Zsuzsanna

szakalkalmazottak nevében

A Kerekharaszi Csillagfény Óvoda Pedagógiai Programját elfogadta az intézmény igazgatója.

Kerekharaszt, 2024. február 05.

F. G. Csikó Mária

igazgató

A Kerekharaszi Csillagfény Óvoda Pedagógiai Programjáról véleményt nyilvánított az óvoda szülői szervezete.

Kerekharaszt, 2024. február 05.

Zenta László Anna

szülői szervezet vezetője

12. A programhoz kapcsolódó szakirodalom

Tanulmányok:

- Fülöp Sándorné (2000): Élménypedagógia, Csak tiszta forrásból = Óvónők Kincsestára Budapest, RAABE Könyvkiadó C 2.2.1-6p.
- Szabó Lászlóné (2000): Szeretet és biztonság. Érzelmi nevelés és társas kapcsolatok egy alternatív program alapján = Óvónők Kincsestára Budapest RAABE Könyvkiadó, B,3.1.1-7 p.
- Molnárné Lóczi Tünde (2001.): Tündérajáték, Komplex drámafeldolgozás az óvodában = Óvónők Kincsestára Budapest, RAABE Könyvkiadó, C.2.3.1.-10p.
- Molnár Erzsébet – Madarászné Encz Éva – Kovácsné Uszakai Margit (2001.): Lassú víz, partot mos, Értékek közvetítése szólásokkal, közmondásokkal. Óvónők Kincsestára Budapest, RAABE Könyvkiadó B.4.3.1-12 p.

Könyvek:

- Nagy Jenőné (1996.): Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel. Szolnok Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet 104.p.
- Nagy Jenőné (1998.) Csak tiszta forrásból. Szolnok Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet 238.p.
- Deli Andrásné – Nagy Jenőné (1998) Útmutató a nemzeti, etnikai kisebbségi óvodák helyi nevelési programjának előkészítéséhez. Budapest, Országos Közoktatási Intézet Program – és Tantervfejlesztő Iroda Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Iroda 3-117 p.
- Nagy Jenőné – Németh Menyhértiné – Novákné Cseh Ibolya (1999.) Rajz, mintázás, kézimunka. Szolnok Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézet 3-128.p.
- Nagy Jenőné (2001.) Óvodatükör. „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Országos Szakmai Egyesület 3-152 p.
- Kerekharaszti úti tagóvoda helyi nevelési programja (1999)
- Nagy Jenőné (2006) Gyermektükör – A gyermekek fejlődését, fejlesztését segítő útmutató.
- Nagy Jenőné (2017) „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” (Alternatív óvodapedagógiai program)
- Nagy Jenőné (2015) „Hogyan gondozzuk a zenei tehetségígéretek az óvodában”

Cikkek:

- Szabó Lászlóné (1997) Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel: választható program = Óvodai nevelés Bp. 10.sz. 327-329.p.
- Németh Menyhértiné (1999.): Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel: Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesülete az Óvodások Neveléséért= Óvodai Nevelés 7. száma Budapest 245.p.
- Kiss Margit (2000): Rajz, mintázás, kézimunka – könyvismertetés = Óvodai nevelés 4. száma Budapest 143.p.
- Skerlanitz Annamária (2000.): „Szeresd óvd, véd a környezeted” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesületének tanácskozása = Óvodai nevelés 8. száma Budapest 345-346.
- Bencze Györgyné (2002.): VII. Esztétikai országos Tanácskozás = Óvodai Nevelés 7. száma Budapest
- Művészeti Hírmondó = Szolnok Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel, Óvodapedagógusok Szakmai Egyesülete, negyedévenként megjelenő lapja.